

***Citizen Security* in Totonicapán**

Percepties en reacties van burgers

Premaster Bachelor Thesis Latin American and Caribbean Studies

Peter Andréa

***Citizen Security* in Totonicapán**

Percepties en reacties van burgers

Student: Peter Andréa
Student nummer: 3616207
Email: P.Andrea@gmail.students.uu.nl
Docent: Marie-Louise Glebbeek
Datum: 23-06-2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Percepties van onveiligheid in een theoretisch kader	7
2.1 De staat & veiligheid.....	7
2.2 De politie en citizen security	8
2.3 Citizen security & de politie in Latijns Amerika	10
2.4 Percepties van citizen insecurity	12
2.5 Reacties van burgers op citizen insecurity: vigilantism & popular justice	14
3. Percepties van onveiligheid in Guatemala	18
3.1 Citizen security en de politie in Guatemala.....	18
3.2 Citizen insecurity & popular justice in Guatemala	20
4. Percepties op veiligheid van burgers in Totonicapán	22
5. Politie en <i>citizen security</i> in Totonicapán	31
6. Reacties van burgers op <i>citizen insecurity</i>	37
7. Conclusie	45
Literatuurlijst	49

1. Inleiding

Vergelijk die bordjes en spandoeken met *vecinos organizados contra la delincuencia* [buren georganiseerd tegen criminaliteit] maar met een verkeersbord die waarschuwt voor een scherpe bocht. Als jij niet afremt vlieg je uit de bocht. Iedereen die hier [Totonicapán] komt is gewaarschuwd, overtreed jij de wet dan heb je een probleem.¹

Criminaliteit is in veel Guatemalteekse steden een probleem, zo ook in Totonicapán. De mate van criminaliteit in Totonicapán is niet te vergelijken met de hoofdstad Guatemala Stad maar het heeft wel degelijk een grote invloed op het dagelijkse leven van de inwoners van Totonicapán. Criminaliteit heeft een grote invloed op *citizen security*. Met het concept *citizen security* wordt bedoeld dat alle burgers zich vrij kunnen bewegen zonder angst, dat goederen en eigendommen niet zomaar worden afgenomen, dat zij niet beroofd worden, dat zij niet worden bedreigd en mensen kunnen vertrouwen (Concha-Eastman in Rotker 2002:44-55). Kort beschreven betekent het burgers beschermen tegen criminaliteit (Goldstein 2010:496). Normaal gesproken is de politie het instituut die daar verantwoordelijk voor is zo ook in Totonicapán. Criminaliteit zorgt voor percepties van onveiligheid, constante percepties van onveiligheid kunnen leiden tot angst. Door angst kan het zijn dat bijvoorbeeld mensen bepaalde straten ontwijken, 's avonds niet over straat durven of constant de omgeving in de gaten houden uit angst voor ontvoering. Als burgers de perceptie hebben dat hun *citizen security* niet gewaarborgd wordt door de politie en justitie kan dat resulteren in dat burgers het recht in eigen hand nemen (Goldstein 2010:498). Dit gebeurt in Totonicapán, inwoners ondergaan hun angsten niet passief maar gaan over tot actie om hun situatie te verbeteren.

Totonicapán is een betrekkelijk kleine stad in het gelijknamige departement gelegen in de Westelijke Hooglanden van Guatemala. Het is gelegen op zo'n vijf uur reizen westelijk vanaf de hoofdstad Guatemala Stad. De bevolking van Totonicapán telt in 2011 zo'n 130.000 inwoners waarvan zo'n 95% Maya K'iche' is. In de periode van 27 februari 2011 tot 22 april 2011 heb ik in Totonicapán veldwerk verricht om antwoord te vinden op mijn centrale vraag. Mijn centrale vraag luidde als volgt: Waarom is de vigilante groep ontstaan en welke invloed

¹ Interview met een man van middelbare leeftijd uit Totonicapán, 15-03-2011

hebben zij op de perceptie van *citizen security* in Totonicapán in Guatemala? Met de vigilante groepen werden patrouilles van burgers bedoeld. Vanwege het ontbreken van een vigilante groep in Totonicapán heeft het onderzoek enigszins een andere wending gekregen. Niet is onderzocht wat de invloed van de vigilante groep op *citizen security* is maar wat de percepties van burgers op *citizen security* zijn en welke invloed zij zelf en de politie hebben in het verzorgen daarvan. De onderzochte deelonderwerpen zijn: de percepties op veiligheid van burgers, de politie en *citizen security* en reacties van burgers op *citizen security*. Mijn onderzoekspopulatie waren dus de inwoners en de politie van Totonicapán, mannen en vrouwen ongeacht de leeftijd. Gedurende de tijd dat ik in Totonicapán woonde heb ik mijn onderzoekspopulatie doormiddel van interviews, informele gesprekken en participerende observatie onderzocht. De nadruk van het onderzoek lag vooral op de percepties van de burgers op zowel veiligheid als de politie.

De thesis begint met een theoretisch kader waar de concepten: de staat, veiligheid, *citizen security*, de politie, percepties van *citizen security* en reacties op *citizen insecurity* staan beschreven. Het begrijpen van deze concepten is essentieel om de situatie in Totonicapán op de juiste wijze te beschrijven. Eerst wordt het concept van de staat uitgelegd en de verantwoordelijkheid van de staat voor veiligheid beschreven. Vervolgens wordt specifiek uitgelegd wat de verantwoordelijkheid is van de politie als instituut van de staat voor *citizen security*, dit zowel in een algemene situatie als specifiek in Latijns Amerika. De percepties van *citizen security* en de reacties op *citizen insecurity* worden direct toegespitst op Latijns Amerika. Vervolgens wordt een stap naar de context gemaakt door de politie, *citizen security* en reacties op *citizen insecurity* te bespreken in de situatie van Guatemala. Bij de reacties op *citizen insecurity* wordt ook de rol van *popular justice* beschreven.

Nadat de verschillende concepten in het theoretische kader en de context zijn uiteengezet worden de deelvragen beantwoord in de empirische hoofdstukken over de situatie in Totonicapán. Het eerste empirische hoofdstuk beschrijft de percepties op veiligheid van de inwoners van Totonicapán. Het verschil tussen de criminaliteitsstatistieken van de politie en de perceptie van burgers is hierin beschreven. Vervolgens komt de politie aan bod door te bespreken wat zij ten behoeve van *citizen security* doen en de percepties van burgers op de politie van Totonicapán. Duidelijk wordt het gebrekkige vertrouwen van de burgers in de politie. Het laatste empirische hoofdstuk is een logisch voortvloeisel uit de

andere empirische hoofdstukken. De reacties van de burgers in Totonicapán op de percepties van *citizen insecurity* en het gebrekkige vertrouwen in de politie worden in het laatste empirische hoofdstuk besproken. De opmerking van de man uit Totonicapán in het begin van deze inleiding geeft al aan dat burgers criminaliteit niet stilzwijgend ondergaan. De thesis wordt afgesloten met een conclusie en een literatuurlijst, in de bijlage is een reflectieverslag en een Spaanse samenvatting van de thesis opgenomen.

2. Percepties van onveiligheid in een theoretisch kader

In dit hoofdstuk zijn de concepten beschreven die de basis vormen van deze thesis. Om duidelijk te begrijpen welke concepten van toepassing zijn op de centrale vraag is het belangrijk om stappen te zetten van algemeen naar specifiek. Daarom komen eerst de concepten van de staat en veiligheid, de politie en *citizen security*, percepties van *citizen insecurity*, de reacties op *citizen insecurity*, *vigilantism* en *popular justice* aan bod. Deze concepten veiligheid, politie en *citizen security* worden eerst algemeen beschreven. Vervolgens wordt dieper op deze concepten in gegaan specifiek voor Latijns Amerika met daarbij de percepties en reacties van burgers op *citizen security*.

2.1 De staat & veiligheid

De klassieke definitie van de staat komt van socioloog Max Weber, hij formuleerde de staat als '*a human community that (successfully) claims the monopoly of the legitimate use of physical force within a given territory*' (Weber in Gerth & Mills 1991:78). Dit is in de sociologie een veelgebruikte definitie. Volgens Weber is dit de basis van een staat maar niet het ideaal beeld voor de moderne staat. De ideale staat is een gecentraliseerde organisatie die de populatie in een vastgesteld gebied in de hand houdt; is onderscheidend van andere organisaties; maakt, implementeert en controleert regels en wetten voor de populatie en andere organisaties en gebruikt waar nodig geweld. (Weber in Mann 1986:37) Voor het besturen van de staat is een democratie een veelgebruikte vorm. Volgens Tilly (2002:23) is een staat een democratie wanneer het, ten eerste gelijke rechten en verplichtingen voor burgers invoert, ten tweede burgers collectief controle laat uitoefenen op het beleid en ambtenaren van de staat en ten derde dat burgers bescherming genieten tegen willekeurige acties van ambtenaren van de staat. Hij merkt daarbij op dat een volledig democratische staat nooit heeft bestaan, de meeste hedendaagse staten schieten te kort in democratie. Wanneer één van de drie vereisten van democratie verbetert of wordt vergroot zal de desbetreffende staat in democratie toenemen.

Het concept van veiligheid heeft een verandering ondergaan gedurende de 20ste eeuw. Het traditionele concept van veiligheid is meer gericht op de nationale veiligheid van een staat en in mindere mate op de veiligheid van mensen. Het concept werd gedefinieerd

in het *Human Development report* (UNDP 1994:22) als: het beschermen van een gebied tegen externe agressoren, of het beschermen van nationaal belang in buitenlands staatsbeleid of als wereldwijde bescherming tegen de dreiging van een nucleaire Holocaust. In 1994 opperde de Verenigde Naties tot een verandering in het concept van veiligheid. Want bij de meeste mensen ontstaat een gevoel van onveiligheid niet door de dreiging van een omvangrijke wereldramp maar juist door ongemakken van het dagelijkse leven. Is er genoeg te eten? Zal ik mijn baan behouden? Kan ik wel over straat? Het concept veiligheid werd gespecificeerd voor de mens in een nieuw concept: *human security*. De VN stelde vast dat *human security* bestaat uit twee hoofd aspecten. Ten eerste benadrukte *human security* bescherming tegen chronische dreigingen als honger, ziektes en onderdrukking. Ten tweede bestaat het uit bescherming tegen plotselinge en pijnvolle interrupties in het dagelijkse leven zowel in huis, tijdens werk, of in de samenleving. Volgens de VN zijn er zeven hoofd categorieën van *human security*: economische veiligheid (zekerheid van inkomen), voedselveiligheid (beschikbaarheid van voedsel), gezondheidsbescherming (beschikbaarheid van gezondheidszorg en protectie tegen ziektes), bescherming tegen milieu (bescherming tegen gevaren als vervuiling en natuurrampen), persoonlijke veiligheid (bescherming tegen marteling, oorlog, criminaliteit, huiselijk geweld, drugs gebruik, zelfmoord, verkeersveiligheid), gemeenschap bescherming (bescherming van traditionele culturen en etnische groepen), politieke veiligheid (bescherming van mensenrechten) (UNDP 1994).

De staat heeft een belangrijke rol in het verzorgen van *human security*. Volgens de *Inter-American Commission on Human rights* (IACHR) is het zorgen voor *human security* de hoofdtaak van een staat (IACHR 2009). Voorheen werd veiligheid gedefinieerd op een wijze die gelijkenissen heeft met het concept van de staat. Wanneer een gebied gevrijwaard was van externe en interne agressoren was er sprake van een staat en tegelijkertijd was er dan sprake van veiligheid. Tegenwoordig is er een duidelijke schifting tussen de concepten van de staat en veiligheid. Voor veiligheid van de staat is het concept *state security* ontstaan en voor de mens *human security*.

2.2 De politie en *citizen security*

Sinds het 'nieuwe' concept van *human security* dat de VN in 1994 poneerde, is het concept onderhevig geweest aan ontwikkeling. Door input van verschillende wetenschappers,

overheden, *non-governmental organizations* (NGO's) en gespecialiseerde organisaties zijn er nieuwe concepten van *human security* ontstaan. Voor Latijns Amerika is het concept *citizen security* ontstaan. In het verleden werd met veiligheid, vooral ten tijden van de verschillende autoritaire regimes, het in stand houden van de staat bedoeld. Nadat gedurende vorige eeuw veel Latijns Amerikaanse landen transformaties maakten naar democratieën, veranderde de nadruk van veiligheid van de staat naar burgers. (Neild 1999) *Citizen security* is een dimensie die onder het VN concept van *human security* valt dat hierboven is genoemd. *Citizen security* is in de breedste zin een samenhangend geheel van verschillende kwesties die van invloed zijn op het welzijn van individuen en gemeenschappen in zowel urbane als rurale gebieden (IACHR 2009). Volgens Goldstein (2010:496) wordt met *citizen security* praktisch bedoeld: het beschermen van burgers tegen criminaliteit. Concha – Eastman (in Rotker 2002: 44-45) definieert *citizen security* specifiek: 'het recht van alle burgers om zich vrij te bewegen zonder angst, dat goederen en eigendommen niet van hun worden afgenomen, dat zij niet worden beroofd, dat zij niet worden geïntimideerd en dat zij mensen kunnen vertrouwen net zoals mensen dichtbij hen.'

Hedendaags wordt criminaliteit gezien als een van de grootste obstakels naar vrede en geluk voor zowel rijk als arme mannen, vrouwen en kinderen in geheel Latijns Amerika (Goldstein 2010:496). Volgens Koonings & Kruit (2007: 12-13) zijn armoede, sociale uitsluiting, geweld en een falende staat van invloed op *citizen security* dan wel *citizen insecurity*. Het kan gezien worden als een verdieping van het concept van de door de VN gedefinieerde persoonlijke veiligheid met daarbij het in acht nemen van de mensenrechten. Een basis verplichting van een democratische staat is het garanderen van veiligheid voor zijn bevolking en het handhaven van orde met daarbij het respecteren van de mensenrechten. (WOLA 2009:1 & IACHR 2009:2) Het ontbreken van *citizen security* heeft effect op de kwaliteit van het leven, ontplooiingsmogelijkheden, en verschillende rechten als het recht van eigendom en het recht op veiligheid. Wanneer mensen het gevoel hebben dat hun rechten en veiligheden niet gewaarborgd worden, en als zij twijfels hebben over de capaciteiten en de bereidheid van instituten van de staat die hun veiligheid garanderen, lopen staten het risico om hun legitimiteit en hun steun onder de bevolking te verliezen die essentieel is voor een democratische overheid (WOLA 2009:1).

In een moderne staat is de politie het belangrijkste instituut voor orde handhaving, en vaak zijn zij voor de burgers het contactpunt met de staat. (Neild 2003; WOLA 2009; Cao 2005) De politie is dus meestal het instituut van de staat die *citizen security* moet waarborgen. De wijze waarop de politie handelt, bepaalt voor een groot deel de mate van *citizen security* die in een staat heerst. Wil een politiemacht het vertrouwen van de burgers winnen zal het instituut professioneel en efficiënt moeten werken en daarbij goed getraind zijn (IACHR 2009:30). Wanneer burgers de perceptie hebben dat hun *citizen security* niet wordt gewaarborgd door de politie en justitie en daardoor het vertrouwen in de staat verliezen, kunnen vigilante acties een reactie van burgers zijn (Goldstein 2010:498).

2.3 Citizen security & de politie in Latijns Amerika

Gedurende de twintigste eeuw heeft Latijns Amerika verschillende dictatoriale regimes gekend². In de dictatoriale regimes en tijdens de burgeroorlogen was het gewoonlijk dat de politie zijn taak uitvoerde ten gunste van het heersende regime. Vaak was de politie een onderdeel van het leger. Burgers werden veelal gewelddadig onderdrukt om het heersende regime in stand te houden. Tegenstanders van verschillende regimes werden ontvoerd, gemarteld, mishandeld, geëxecuteerd of verdwenen zelfs compleet van de aardbodem. Aan het eind van de twintigste eeuw kwamen de dictatoriale regimes ten val en ontstond in veel landen een periode van democratisering. Het verloren vertrouwen bij de burgers tijdens de verschillende regimes moeten de Latijns Amerikaanse politiemachten nu herstellen (Cao 2005:405).

Desondanks de overgangen in verschillende Latijns Amerikaanse landen naar democratieën, blijft in veel landen het politieapparaat en de rechtspraak onbetrouwbaar, corrupt en ineffectief. In veel Latijns Amerikaanse landen zijn de politie korpsen berucht door hun slechte training, corruptie en ineffectiviteit. (Dammert en Malone 2006:27, Neild 1999:4) Vanzelfsprekend leidt *citizen security* erg onder het slechte functioneren van het politieapparaat en justitie. In veel Latijns Amerikaanse steden is criminaliteit een probleem, het zorgt voor angst en onzekerheid bij de burgers. Wanneer burgers het instituut dat

² De eerste waren in Nicaragua (1936– 1979) en Paraguay (1954-1989), meer recent waren in Bolivia (1964–1969; 1971–1982), Brazilië (1964–1985), Argentinië(1966–1969; 1976–1983), Peru (1968–1980), Uruguay (1973–1985) en in Chili (1973–1990) dictatoriale regimes. Daarbij hebben landen als Guatemala (1960 -1996) en El Salvador (1980 -1992) een burgeroorlog gekend en kenden landen als Peru en Colombia interne conflicten (Moreno-Gutierrez en Frisancho 2009:392).

verantwoordelijk is voor de bescherming tegen criminaliteit niet kunnen vertrouwen wordt de angst voor criminaliteit groter (Fruhling, Tulchin and Golding 2003:125-126; Dammert en Malone 2006:32). Neild (1999:2) merkt op dat een slecht functionerend politieapparaat politiek acceptabel is voor overheden zolang vooral de armen het slachtoffer zijn van criminaliteit. Wanneer de criminaliteit toeneemt en ook de midden- en eliteklassen slachtoffer worden dan wordt de ineffectiviteit van het politieapparaat en de rechtspraak in toenemende mate duidelijk en resulteert vaak in een publieke roep voor een verandering in instituten ten behoeve van orde handhaving, zoals de politie (Neild 1999:2). De midden- en de eliteklasse in Latijns Amerika zien criminaliteit vaak als een probleem waarvan zij alleen slachtoffer worden (Pinheiro 1996:19). Dit is een misvatting want de meeste slachtoffers van criminaliteit in Latijns Amerika zijn arm (Huggins 1991:3). Desondanks werkt de politie vaak als 'beschermer' voor de rijken tegen de armen en treedt daarbij veelal gewelddadig op, dit beïnvloedt de *citizen security* in grote mate. Het harde politie optreden kan rekenen op straffeloosheid en tolerantie omdat het tegen de 'gevaarlijke' armen is. De perceptie bij de midden- en eliteklasse is dat de armen gevaarlijk zijn, dit wordt ook beïnvloed door het handelen van justitie. Want de armen hebben niet de mogelijkheid tot omkopen waardoor zij vaker vervolgd worden. De hogere klassen gebruiken het corrupte systeem en ontlopen vervolging (Pinheiro 1996:19). Waardoor het lijkt dat vooral de armen crimineel zijn. Hierdoor wordt de sociale uitsluiting in Latijns Amerika vergroot en de democratie verslechterd door de zwakte van de staat. Wanneer de politie en justitie zijn verantwoordelijkheden uitvoert volgens democratische waarden zal de democratie verstrekt worden. Want de burgers zien dat de politie en justitie hun taak uitvoert ten gunste van de burgers en niet louter het regime (Cao 2005:405). Maar het optreden van politie en justitie zorgt in veel Latijns Amerikaanse landen voor een verslechtering van de democratieën. Daarbij is het vaak niet goed gesteld met de *citizen security*, juist hetgeen dat de politie en justitie moeten waarborgen. Door het ineffectieve politieapparaat en het gebrek aan goede rechtspraak om criminaliteit te voorkomen of bestraffen, zijn vandaag de dag veel burgers die zich verlaten voelen door de staat en leven in constante angst en onzekerheid voor overvallen of berovingen of de dreiging van beide (Goldstein 2010:496). Niet alleen het voorkomen en bestraffen van criminaliteit zorgt voor *citizen security* maar ook een perceptie

van betrouwbaarheid in politie en justitie vergroot *citizen security*. In beide schiet de politie en justitie in veel Latijns Amerikaanse landen te kort.

2.4 Percepties van *citizen insecurity*

De percepties van onveiligheid variëren van een huisvrouw die te bang is om voor een onbekende de deur open te doen vanwege de angst om beroofd te worden tot een jonge vrouw die bang is om over straat te gaan om verkracht te worden. Maar ook een winkeleigenaar die zijn onbekende klanten bekijkt als potentiële dieven en burgers die hun huis omheinen met beveiligingsmuren en bewapende bewakers zijn percepties van onveiligheid (Concha–Eastman in Rotker 2002:45). Zoals in de paragraaf over *citizen security* en de politie is beschreven betekent *citizen security* kortweg het beschermen van burgers tegen criminaliteit. Volgens zowel Goldstein (2010:496) als Concha–Eastman (2002:45) heeft criminaliteit momenteel de grootste invloed op percepties van onveiligheid bij burgers. Onveiligheid heeft niet alleen betrekking op het aantal misdaden dat is gepleegd, maar ook de manier waarop het fenomeen criminaliteit wordt ervaren in de gemeenschap. De perceptie van onveiligheid is niet noodzakelijk verbonden met de statistische mogelijkheid om slachtoffer te worden van een misdaad, maar meer met de sociale beleving van het probleem en met wat de burgerperceptie is van de mogelijkheid om slachtoffer te worden (Duce & Perdomo in Fruhling, Tulchin & Golding 2003:81).

Constante percepties van onveiligheid leiden bij personen vaak tot een gevoel van angst. Het is volgens Koonings & Kruit (1999:15) een resultaat van instabiliteit, sociale uitsluiting en onzekerheid. Angst is een soort energie die vrijkomt als een verdedigingsmechanisme bij een perceptie van gevaar (Reguillo in Rotker 2000:190-191). Collectieve angsten als de angst voor criminaliteit of geweld zijn volgens Fruhling, Tulchin & Golding (2003:167) de zwaarste angsten om mee om te gaan. Dit omdat ongeacht sociale klasse of leeftijd iedereen een potentieel slachtoffer kan zijn. Volgens Reguillo (in Rotker 2000:192) is angst geen natuurlijke reactie op vermeende gevaren, maar is het meer een sociale reactie, want mensen zijn een onderdeel van een samenleving en daarom elkaar beïnvloeden. Reguillo vindt dat angst een persoonlijke ervaring is, maar ook sociaal is opgebouwd en cultureel wordt gedeeld. Door het sociale proces wat personen in een gemeenschap en in hun maatschappelijke ruimtes ondervinden, leren personen gevaar te

herkennen en hoe daarop te reageren. Dit maakt angst sociaal opgebouwd. Hoe de angst is opgebouwd is afhankelijk van de samenleving, cultuur, sekse, etniciteit en andere persoonlijk karakteristieken. De gemeenschap en de cultuur is dus van invloed op wat de perceptie van gevaar is en hoe een individu daarop reageert (Reguillo 2000:191). Personen uit verschillende culturele groepen zullen verschillende percepties van angst hebben (Reguillo 2000:193). Doordat angst sociaal opgebouwd is ontstaat volgens Glassner (1999:301) het niet alleen door percepties van gevaar maar ook door angsten zelf. Mensen hoeven niet perse direct bedreigd worden door een gevaar om angst te hebben. Verhalen van angst creëren ook angst.

Wanneer bij personen gevoelens van onveiligheid, angst en onzekerheid alle andere gevoelens overschaduwen is er sprake van wat Koonings & Kruit (1999:15) een *society of fear* noemen. Rotker (2000) noemt dit *citizens of fear*. Deze samenlevingen bestaan in Latijns Amerika al sinds de verschillende militaire en dictatoriale regimes. Toentertijd werd angst gebruikt door het heersende regime om controle over het volk te kunnen houden, nu komt angst ook voort uit andere factoren (Rotker 2000:15). Politie en justitie zijn heden nog steeds belangrijke factoren die angst creëren bij de bevolking. Eens slachtoffer van staatsgeweld zorgt bij veel mensen voor een trauma van constante angst voor staatsgeweld (Moser & McIlwaine 2004:5). De gewelddadige optredens van de verschillende politiemachten en de straffeloosheid van deze gewelddadige optredens zijn belangrijke factoren die angst zaaien bij de burgers ten opzichte van de autoriteiten (Koonings & Kruit 1999:18).

Dammert & Malone (2006:48) en Rotker (2000:13) onderschrijven dat angst voor criminaliteit niet geïsoleerd mag worden van andere angsten die burgers ondervinden in hun dagelijkse leven. Economische, politieke en sociale onzekerheden zijn in een complex geheel verbonden met de angst voor criminaliteit. Dammert & Malone (2006:30-34) noemen opleiding, sekse, leeftijd, inkomen, slachtofferschap, vertrouwen in de media, gemeenschapsparticipatie van de politie en vertrouwen in de politie als belangrijke factoren die een rol spelen in burgerpercepties van onveiligheid.

In de perceptie van *citizen security* speelt volgens veel wetenschappers media een belangrijke rol (Dammert & Malone 2006, Rotker 2000, Martin- Barbero in Rotker 2000). Het rapporteren van geweld in Latijns Amerika gebeurt door de media vaak met veel

onjuistheden. Het geweld wordt veelal gepresenteerd met opinie polls en verhalen van slachtoffers en/of getuigen. Dit zorgt voor een erg subjectief beeld van de situatie (Rotker 2000:11). De media leggen te veel de nadruk op het probleem van criminaliteit waardoor de perceptie van criminaliteitscijfers van het publiek veel hoger is dan de werkelijkheid (Dammert & Malone 2006:31; Neild 2003:284). Wanneer er geen plaatsen zoals straten en pleinen zijn die het mogelijk maken om te communiceren wordt de televisie meer dan alleen een instrument ter ontspanning. De televisie wordt een plek om samen te komen voor verhalen uit de wereld en/of eigen omgeving (Martin- Barbero in Rotker 2000:21). Is die informatie onjuist en de televisie de enige informatie bron zal angst toenemen.

Op lokaal niveau is een antwoord op *citizen insecurity* vaak het vergroten van het aantal politie agenten op straat om de strijd met criminaliteit aan te gaan. Vertrouwen in de politie speelt een belangrijke rol in de perceptie van *citizen security*. Wanneer een groot deel van de burgers gelooft dat de politie zich niet inzet voor de collectieve behoeftes van het volk of de politie zelf zijn betrokken bij criminaliteit, wordt de politie zelf bron van onveiligheid. Veel personen uit verschillende Latijns Amerikaanse gemeenschappen dringen aan bij de staat voor het toepassen van zwaardere veiligheidsmaatregelen, inclusief doodstraf, agressievere politie uitoefening en afnemen van basisrechten van gevangenen (Goldstein 2010:498). Dit *zero tolerance* beleid wordt in Latijns Amerika *mano dura* (harde hand) genoemd. In landen als El Salvador, Guatemala en Honduras is een *mano dura* beleid ingevoerd. Het *mano dura* beleid biedt de politie en andere veiligheidsbeambten ongecontroleerde bevoegdheden dat invloed heeft op de burgervrijheid en vergroot de straffeloosheid van mensenrechten schending (Chavez 2004:37). Het probleem is dat veel politiekorpsen in Latijns Amerika een gebrek hebben aan middelen voor het implementeren van een uitgebreid *mano dura* beleid, wat leidt tot een onderdrukkend militair systeem voor het vechten tegen criminaliteit (Dammert & Malone 2006:37). Dit komt vaak overeen met het beleid van verschillende dictatoriale regimes en resulteert tot een vergroting van *citizen insecurity*.

2.5 Reacties van burgers op *citizen insecurity*: *vigilantism & popular justice*

Voor het omgaan met percepties van angst en onveiligheid constateren Moser & McIlwaine (2004:179) vier strategieën, namelijk: vermijden, confronteren, bemiddelen en overige

strategieën. Het vermijden is in Latijns Amerika de meest gebruikte strategie. Voor het vermijden wordt gekozen bij angst voor wraak, gevoelens van machteloosheid en angst om de situatie erger te maken (Moser & McIlwaine 2004:179-180). Het contact vermijden met burens, het ontwijken van bepaalde straten en je mond dicht houden als getuige van een misdaad zijn enkele manieren van vermijden bij het omgaan met *citizen insecurity*. Een andere strategie voor het omgaan met *citizen insecurity* is confronteren. Deze strategie heeft de intentie om de strijd aan te gaan met de factoren die angst en onveiligheid veroorzaken. Het inhuren van gewapende bewakers en het aanschaffen van wapens zijn manieren van confronteren maar het terugslaan en het om hulp schreeuwen bij een verkrachting ook. Confronteren is een minder gebruikelijke strategie in Latijns Amerika, het zijn veelal jongeren die met bendes deze strategie hebben (Moser & McIlwaine 2004:181). De derde strategie die Moser & McIlwaine (2004:181) noemen is bemiddelen. Deze strategie heeft de intentie te bemiddelen met de actoren die zorgen voor *citizen insecurity*. Dit kan door betrokken te raken bij degenen die *citizen security* bedreigen om ze tot inkeer te brengen. Een andere veelgebruikte bemiddel strategie is hulp zoeken in religie en het vertrouwen dat het goed komt in god zijn handen leggen (Moser & McIlwaine 2004:181-182). Onder overige strategieën vallen het aangifte doen en het ondergaan van criminaliteit. Het aangifte doen is niet een veel gekozen strategie vanwege het gebrek aan vertrouwen in politie en justitie (Moser & McIlwaine 2004:182). Het ondergaan van criminaliteit is het niet ontwijken maar de mentaliteit hebben als het komt dan komt het ik kan er toch niks tegen doen.

Een confrontatiestrategie kan zijn dat de burgers het heft in eigen hand gaan nemen tegen criminaliteit. Dit wordt *vigilantism* genoemd. *Vigilantism* wordt gedefinieerd als een sociale beweging bestaand uit autonome burgers die met voorbedachte rade macht uitoefent of daarmee dreigt. Het komt voort uit een reactie op overtredingen of de dreiging van overtredingen van de vastgestelde normen door individuen of groepen. Vigilante acties zijn gericht op voorkomen van criminaliteit en sociale controle met het doel om veiligheid te garanderen aan zowel deelnemers als andere leden van een vastgestelde orde (Johnston 1996:232). Volgens Johnston (1996:220) bestaat *vigilantism* uit zes belangrijke kenmerken: het wordt gepland en is voorbedacht door de degenen die eraan deelnemen; de deelnemers zijn zelf burgers en hun betrokkenheid is vrijwillig; het is een vorm van autonoom burgerschap zoals het vertegenwoordigen van een sociale beweging; het dreigt met of

gebruikt geweld; het komt op wanneer een gevestigde orde bedreigd wordt door een schending, potentiële schending, of de aantijging van een schending van de vastgestelde normen; en het doel heeft om criminaliteit te voorkomen of van andere sociale schendingen door het bieden van veiligheidsgaranties aan de deelnemers en andere burgers. De definitie die Abrahams (in Adinkrah 2005:414) geeft van *vigilantism* bestaat uit de zelfde kenmerken. Maar daarbij benadrukt hij de invloed van de staat door de afwezigheid of ineffectiviteit van de politie en/of de rechtspraak. Neild vervolgens (2003:284) noemt vigilante acties tegen criminelen een reactie op de ineffectiviteit van de staat in combinatie met een geweldscultuur. *Vigilantism* is een reactie naar de staat die wordt aangemoedigd en/of toegestaan door het onvermogen tot handelen van de staat. Wanneer een staat geen criminelen kan arresteren na misdaden en/of ontmoedigen tot het plegen van misdaden, wordt de kans op vigilante acties vergroot. In zo'n situatie is de staat vaak ook niet bij machte om vigilante groepen te arresteren of te ontmoedigen.

Wanneer het recht in eigenhand wordt genomen tegen criminaliteit bestaat de kans dat verdachte of vermeende verdachte door de gemeenschap gestraft worden. In de literatuur gebruiken wetenschappers hiervoor verschillende concepten zoals: *popular justice* en *vigilante justice*. Met *popular justice* wordt een systeem bedoeld dat weinig bureaucratie kent voor het behandelen van zaken en weinig relaties heeft met de staat, is niet afhankelijk van juridische experts maar maakt gebruik van gewone burgers, neigt weinig naar het gebruik maken van het recht voor verdediging maar meer op wat gezegd wordt buiten normale gang van rechtspraak en is weinig gefocust op wetten en op consistentie (Abel 1982). Hund (2008) bekritiseert de wijze waarop Abel *popular justice* definieert. Ten eerste merkt hij op dat *informal* geen type van rechtspraak kan zijn maar dat het een variabele is die in meerdere of mindere mate van toepassing is. Daarnaast heeft Hund kritiek op Abels mening dat *popular justice* altijd *informal justice* is en dat *state based justice* altijd *formal justice* is. Volgens Hund is dat niet het geval want staatsrechtspraak zit vol met ongeschreven wetten over wat gezegd, geschreven en gedaan mag worden. Deze ongeschreven wetten buiten het geschreven beleid en procedures zorgen voor een mate van onofficiële rechtspraak, hij noemt dat *extra-state popular justice* (2008:476-478). Dat de rechtspraak van de staat is niet altijd officieel is blijkt ook uit het gebruik maken van een *mano dura* beleid. Ook merkt hij op dat *informal* geen type van rechtspraak kan zijn maar

dat het een variabele is die in meerdere of mindere mate van toepassing is. Merry (1995:35:36) bekritiseert dat *popular justice* op de grens ligt van staatsrechtspraak en inheems recht. Volgens haar is *popular justice* meer cultureel opgebouwd vanuit inheems recht en komt meer overeen op hetgeen wat het volk wil. Zij stelt dat normaal gesproken de ideologie van *popular justice* tegen geweld is en vreedzame oplossingen beloofd doordat de harmonieuze gemeenschap de autoriteit van het straffen heeft. Maar *popular justice* met de autoriteit van de bevolking is geen zekerheid voor vreedzame rechtspraak. Zelfs zonder geweld van de staat gebeurt het dat de gemeenschap geweld gebruikt (Merry 1995:6-7). *Popular justice* verwerpt de staatsrechtspraak en creëert een alternatieve rechtspraak die meer aansluit bij de wensen van de gemeenschap (Merry 1995:9). Kijkend naar de kritiek van Hund (2008) op de definitie van Abel (1982) dat *popular justice* niet altijd hoeft *informal justice* te zijn blijkt uit het feit dat inheemse volken in sommige landen het recht hebben om hun eigen rechtspraak toe te passen.

Vigilante justice wordt vrijwel op dezelfde wijze gedefinieerd als *popular justice*. Het is een vorm van rechtspraak die door normale burgers wordt toegepast wanneer ongewone omstandigheden hun gezondheid, welzijn, of hun gemeenschappen, huizen of een combinatie ervan bedreigen en de traditionele rechtspraak niet aanwezig is of niet bereid is om op te treden (Phillips in Dougherty 2004:10).

De concepten die in dit hoofdstuk zijn beschreven vormen de basis van deze thesis. Ze schetsen een globaal beeld van de verantwoordelijkheid van de staat voor de veiligheid. Daaruit blijkt dat de politie het instituut van de staat is voor *citizen security*, dit is ook het geval in Guatemala. Ook zijn de percepties van burgers op veiligheid beschreven en hun mogelijke reacties op percepties van onveiligheid. Mogelijke reacties op *citizen security* zijn dus *vigilantism* en *popular justice*. In het volgende hoofdstuk wordt gekeken naar de context van deze thesis, de concepten worden toegespitst op Guatemala. Beschreven is de politie in Guatemala en wat zij doen voor het verzorgen van *citizen security*. Ook zijn de reacties op *citizen insecurity* in Guatemala beschreven.

3. Percepties van onveiligheid in Guatemala

In dit hoofdstuk worden de hierboven beschreven concepten in de context van Guatemala behandeld. Dit om een beter beeld te krijgen van het land waarin het veldwerk is uitgevoerd. Het veldwerk is verricht in Totonicapán gelegen in het gelijkgenaamde departement. De stad met zijn omliggende dorpjes bestaat uit zo'n 130.000 inwoners waarvan zo'n 95% Maya K'iche' is. Dit hoofdstuk moet een beeld geven wat de situatie in Guatemala is. Later in deze thesis wordt de situatie op micro niveau weergegeven.

3.1 Citizen security en de politie in Guatemala

Geweld en de perceptie van onveiligheid is in Guatemala al jarenlang een groot probleem. De burgeroorlog die in 1960 uitbrak speelt daarin een belangrijke rol. Tijdens het conflict werden tussen de 150.000 en 200.000 mensen vermoord (Moser & McIlwaine 2004:45). De grootste gewelduitbarsting tijdens de burgeroorlog was het eind van de jaren 1970 en het begin van 1980. Deze periode wordt ook wel 'Epoca Negra' (de donkere periode) van politie genoemd. Gedurende die periode verloor de politie het grootste deel van zijn autonomie en werd een onderdeel van het leger (Glebbeck 2003:80). Vooral de inheemse bevolking van Guatemala moesten het toen ontgelden. Het merendeel van de slachtoffers tijdens de burgeroorlog waren gewone burgers die brutaal werden afgeslacht door dienders van de overheid (CEH 1999). De verkiezingen in 1984 maakten deels een eind aan een periode van legerdominantie de Guatemalteekse politiek die in 1954 begon (Eckstein 2003:271). Het betekende het einde van een periode van politiek geweld voor de burgers van Guatemala. Maar het zorgde niet voor het einde van geweld in het land want het kreeg te maken met bende geweld. Sinds 1986 groeide het bende geweld drastisch. De *maras* (jeugdbendes) waren veelal betrokken bij overvallen, mishandelingen, verkrachtingen en straatgevechten (Snodgrass Godoy 2006:46). De Guatemalteken konden dus duidelijk niet rekenen op bescherming van de staat en door de situatie verslechterde de *citizen security* aanzienlijk.

In 1996 werd het vredesakkoord ondertekend en eindigde na 36 jaar de burgeroorlog in Guatemala. Het eind van deze gruwelijke periode betekende een nieuw begin met veel ingrijpende veranderingen. Zo moest het politieapparaat ook een verandering ondergaan. Gedurende de burgeroorlog was de politie een onderdeel van het leger en had een

onderdrukkende functie, daarbij stonden zij bekend om hun corruptie, onbetrouwbaarheid en incompetentie (Perez 2003:627). Een grondige hervorming van de politie was daarom een noodzakelijke verandering. De belangrijkste doelstellingen bij de politiehervorming waren de volgende: het maken van een nieuwe politie organisatie de *Policia Nacional Civil* (PNC), de PNC verantwoordelijk maken voor de interne veiligheid en de rol van het leger daarin beperken, een verandering in *public security* en het politie beleid, het uitbreiden van het personeel naar 20.000 bij het eind van 1999, het oprichten van een loopbaan traject voor agenten, uitgebreide professionele training voor agenten, de politiemacht moest een reflectie worden van de multiculturele samenleving, betrokkenheid vergroten bij lokale gemeenschappen in het opleidingsproces en een verhoogd budget voor publieke veiligheid (Glebbeek 2003:127).

De hervorming moest ervoor zorgen dat de politie zou gaan functioneren zonder vooroordelen of voorkeursbehandelingen. De staat beschermen tegen dreigingen van oppositie groepen was niet meer de belangrijkste taak van de politie, *citizen security* werd de belangrijkste taak. Desondanks de doelstellingen van de politiehervorming bleef de politie in Guatemala onbetrouwbaar, corrupt en ineffectief (Perez 2003:627). Een reden voor dit probleem is dat vijf jaar na de hervorming 11.000 van de toentertijd 19.000 agenten uit de oude politiemacht kwam. Daarnaast werd de doelstelling om de rol van het leger in interne veiligheid te beperken niet behaald (WOLA 2009:4). De agenten en militairen met een dubieus imago zijn onderdeel gebleven van de politiemacht wat veel wantrouwen op heeft gewekt. Daarnaast was het een probleem dat het politiecorps niet representatief was voor de diversiteit van de bevolking. Deze doelstelling was in 2001 nog niet behaald. In 2001 was maar veertien procent van de PNC inheems. Problemen voor de inheemse bevolking om bij de politie te komen zijn bijvoorbeeld de taalbarrière, geen geld voor de opleiding of fysiek want zij zijn vaak van nature relatief klein waardoor zij vaak niet voldoen aan de minimale lengte vereiste (minimaal 1 meter 60) (Glebbeek 2003:161). Voor de politie is het belangrijk dat het korps een afspiegeling is van de maatschappij. Dit vergroot het vertrouwen en vergemakkelijkt de communicatie met de burgers. Dit is in Guatemala ondanks de politiehervorming nog niet het geval.

Tot op heden kent Guatemala problemen met zijn politiemacht (Glebbeek 2003, Bateson 2010). Voormalige minster van Defensie Julio Balconi zegt dat de PNC meer

misdaden begaan dan zij er oplossen (Bateson 2010:3). Wanneer Guatemalteekse burgers worden aangehouden door de PNC hebben zij angst om mishandeld of vermoord te worden. Agenten worden in verband gebracht met witwaspraktijken, afpersing, drugshandel, wapenhandel en andere gewelddadige misdaden als gewapende overvallen, ontvoeringen en huurmoorden (Bateson 2010:3). Omdat burgers geen politiemacht hebben waarop ze kunnen vertrouwen is bij geweld 'Je mond houden en vergeten wat je ziet' en dus het geweld vermijden een veelgebruikte strategie (Moser & McIlwaine 2004: 179).

3.2 Citizen insecurity & popular justice in Guatemala

Sinds de vrede die in 1996 is ondertekend is zijn het aantal moorden in Guatemala niet verminderd. Dit heeft geresulteerd in dat praten over criminaliteit 'het' nationale tijdverdrijf is geworden want de angst voor criminaliteit is universeel (Bateson 2010:4). Meer dan de helft van de Guatemalteekse bevolking zegt zich volledig onbeschermd te voelen tegen criminaliteit (Bateson 2010:4). De criminaliteitsstatistieken in Guatemala zijn zo hoog dat de meeste Guatemalteken slachtoffer zijn of zelf iemand kennen die een slachtoffer is (Bateson 2010:5). Het probleem met de criminaliteitsstatistieken is dat ze vaak niet juist zijn. De onjuistheid komt voort uit het wantrouwen in de politie waardoor mensen geen aangifte doen en doordat de politie niet in sommige gebieden komt waardoor zij criminaliteit niet tegen komen (Neild 2003:282)

Gedreven door de angst voor criminaliteit en het gebrek aan vertrouwen in de politie en rechtspraak, is er in verschillende gemeenschappen in Guatemala de schreeuw naar *mano dura*. Hoewel een dergelijk beleid overeenkomsten heeft met het militaire regime gedurende de burgeroorlog zijn er veel Guatemalteken die het graag willen (Snodgrass Godoy 2005:615). Waar de overheid niet optreedt met *mano dura* gaan burgers over tot *popular justice* of *justicia a mano propia* (het recht in eigen hand nemen). De meest bekende vorm van *justicia a mano propia* zijn lynchings, maar dit is niet de enige manier waarop doodgewone burgers een verdachte crimineel straffen met hun eigen handen (Snodgrass Godoy 2005:644).

De Maya gemeenschappen in Guatemala hebben het recht voor het straffen van criminelen volgens eigen inheemse wetten. Want de Guatemalteekse overheid heeft conventie 169 goedgekeurd. Deze conventie geeft inheemse volken en stammen het recht

om te straffen volgens gemeenschappelijke tradities. Het gebeurt al zo'n vijfhonderd jaar dat Maya gemeenschappen zelf conflicten oplossen. Een lynching is geen traditionele Maya straf (*derecho Maya* of *justicia Maya*), die komen pas sinds 1990 voor in Guatemala (Snodgrass Godoy 2004:630). Lynchings zijn geen uitvoering van een traditionele wet of *popular justice* wel zijn ze gecompliceerd relateert aan de geschiedenis en de vraag voor een rechtspraak door gemeenschappen (Handy 2004:534). Handy refereert naar de gewelddadige geschiedenis van Guatemala tijdens het burger conflict. Het gewelddadige optreden van de staat dat toentertijd straffeloos kon gebeuren is volgens Handy te relateren aan de lynchings. Zowel Handy (2004:534) als Glebbeek (2003:298) noemen de lynchings een resultaat van percepties van onveiligheid in combinatie met onvrede over de effectiviteit en corruptie van agenten en justitie. Opvallend van de lynchings is dat ze grotendeels in rurale gebieden plaatsvinden, het gebied waar de impact van de burgeroorlog het grootst is geweest. Maar tegenwoordig is relatief gezien de criminaliteit daar laag (Valji 2004:57; Handy 2004:534).

Uit deze context blijkt dat de politie in Guatemala enigszins problemen heeft bij het verzorgen van *citizen security*. Het conflict speelt tot op heden een invloedrijke rol bij de perceptie van burgers op de politie. Ze worden als corrupt en onbetrouwbaar gezien en niet in staat voor het zorgen van *citizen security*. De ontstane *citizen insecurity* heeft in Guatemala geleid tot extreme reacties bij burgers zoals lynchings door burgers. In de volgende drie hoofdstukken is de situatie van Totonicapán beschreven. Eerst zijn de percepties van burgers op veiligheid beschreven, vervolgens de politie en *citizen security* en ten slot de reacties op *citizen insecurity*.

4. Percepties op veiligheid van burgers in Totonicapán

Door criminaliteit is in Guatemala *citizen security* niet overal vanzelfsprekend, zo ook niet in Totonicapán. In dit hoofdstuk is beschreven hoe de situatie momenteel in Totonicapán is aan de hand van de percepties op veiligheid van inwoners. Politiestatistieken van criminaliteit schetsen een beeld van een veilige situatie toch denken inwoners van Totonicapán daar anders over. In dit hoofdstuk worden de statistieken vergeleken met de percepties van burgers in hoeverre die overeenkomen.

Criminaliteit speelt een belangrijke rol in het leven van veel Guatemalteken. Dag in dag uit worden Guatemalteken geconfronteerd met criminaliteit, sommigen direct als slachtoffer andere indirect door de media en andere zowel beide. Over de situatie in Totonicapán zijn de meningen verdeeld. De politiecommissaris van Totonicapán vindt dat het een veilige stad is zo verteld hij in een interview:

‘Totonicapán is erg veilig, misschien wel de veiligste plek in Guatemala.’³

Bijna dagelijks kopt de sensatiekrant *Nuestro Diario* met een moord, gevolgd door zo’n vijf of zes pagina’s in kleur met meer moord en doodslag. De criminaliteit die veel geweld en doden met zich mee brengt komt het meeste voor in de hoofdstad Guatemala Stad gevolgd door de tweede stad van Guatemala: Quetzaltenango. De opmerking van de politiecommissaris dat Totonicapán misschien wel de veiligste plek in Guatemala is lijkt niet vreemd. Want zijn collega’s in andere delen van Guatemala hebben dagelijks met gewelddadige overvallen en diefstallen te maken. In Totonicapán zijn die problemen niet aan de orde van de dag. Toch is Totonicapán niet helemaal gevrijwaard van criminaliteit. Ook in Totonicapán bestaat criminaliteit. Samen met de berichten van de media uit de rest van het land zorgt dit voor angst bij de burgers.

Waar de politiecommissaris met volle overtuiging aangeeft dat het erg veilig is, zijn niet alle inwoners het daarmee eens. De meeste inwoners van Totonicapán zeggen wel dat ze hun stad redelijk veilig vinden maar er is wel angst waarneembaar. Zo vertelde een eigenaar van een restaurant in Totonicapán:

³ Interview, 12-04-2011

Die weg neem ik nooit, in de begroeiing langs het pad kunnen overvallers zich makkelijk verstoppen (...) Nee ik heb nog nooit gehoord dat er iets gebeurd is maar een werkneemster van mij die moet daar langs om naar huis te gaan. Zij durft daar in het donker niet langs want ze heeft wel daar wel eens wat jongens zien rondhangen⁴

De restauranteigenaar kent geen gevallen van criminaliteit bij de desbetreffende weg maar geeft aan dat hij er niet langs durft. Zijn angst komt voort uit informatie van zijn werkneemster die langs die weg ook nooit is overvallen. Diezelfde man noemt Totonicapán een veilige stad. Andersom zijn er ook voorbeelden, zo noemt een meisje⁵ Totonicapán niet veilig maar gaat wel met haar vriendinnen 's avonds in een donker park zitten en loopt vervolgens alleen in het donker naar huis. Als reden geeft zij dat niemand haar toch gaat ontvoeren omdat zij geen rijke ouders heeft, want ontvoerders zoeken dat altijd eerst uit. Zij noemt ontvoering een gevaar waar bepaalde meisjes aan bloot staan. Meisjes waarvan de vader in de Verenigde Staten werkt of heeft gewerkt zijn volgens haar een doelwit voor ontvoerders. Gezinnen met een inkomen uit de Verenigde Staten zijn over het algemeen rijker en daardoor kwetsbaarder, voor zowel ontvoeringen als andere criminaliteit⁶, dan andere gezinnen in Totonicapán. Doordat ontvoerders dat vooraf uitzoeken heeft het meisje minder angst voor ontvoering.

Bij veel inwoners van Totonicapán staat een ontvoering begin februari 2011 van een 17 jarig meisje nog vers in het geheugen.⁷ Hoelang de ontvoering van het meisje precies heeft geduurd is onduidelijk. In Totonicapán gaan verschillende verhalen de ronde. Zo zeggen sommige dat ze twee weken ontvoerd is geweest andere praten over enkele dagen. Wel is zeker dat ze ontvoerd is geweest, het overleefd heeft en de ontvoerders zijn opgepakt. Volgens veel mensen in Totonicapán zijn ontvoeringen een groot probleem. Zeker in maart 2011 werd ontvoering vaak genoemd als het grootste gevaar waar, vooral vrouwen, aan bloot staan. In april 2011 spraken al veel minder mensen expliciet over ontvoering. Uit de politiestatistieken blijkt dat angst voor ontvoeringen niet ongegrond is, in 2009 zijn er twee

⁴ Informeel gesprek, 10-04-2011

⁵ Meisje uit Totonicapán van 20 jaar, 10-04-2011

⁶ Informeel gesprek, 31-03-2011

⁷ Begin februari werd een 17 jarig meisje 's avonds lopend door Totonicapán ontvoerd door een groep van 7 personen.

personen ontvoerd, in 2010 zijn er zes personen ontvoerd en in 2011 tot en met april zijn er twee meldingen van ontvoering.⁸ Van de zes ontvoeringen in 2010 zijn er volgens de statistieken drie opgelost. Opmerkelijk is dat de politiestatistieken aangeven dat er in 2009 drie ontvoeringen zijn opgelost terwijl er in 2009 maar twee personen zijn ontvoerd en in 2008 geen één. Het kan zijn dat de politie een ontvoering heeft opgelost zonder dat er aangifte is gedaan. In Totonicapán is veel twijfel over de juistheid van de statistieken. Zowel de politie als burgers denken dat het werkelijke aantal ontvoeringen hoger is. Volgens de politie komt dit door angst voor represailles van de criminelen wat er toe leidt dat burgers geen aangifte doen. Burgers voegen daaraan toe het gebrek aan vertrouwen in de politie en justitie als reden om geen aangifte te doen van ontvoering bij de politie.

Naast dat er mensen in Totonicapán wonen die het onveilig vinden en angst voor criminaliteit hebben, zijn er ook burgers die een tegenovergestelde mening hebben. Zo laat een eigenaar van een klein winkeltje zijn dochter van elf jaar af en toe alleen in zijn winkel werken:

Ik vind dat het veilig is in Totonicapán. Als ik dat niet zou vinden dan zou ik toch ook niet mijn dochter hier [zijn winkel] alleen laten staan? Ik krijg er soms wel commentaar op van mensen die het onverantwoordelijk vinden. Maar god zal ons beschermen.⁹

Hoewel deze winkeleigenaar aangeeft dat hij het veilig vindt in Totonicapán deelt niet de gehele bevolking zijn mening. Zo vertellen twee vrouwen in het park dat zij Totonicapán erg onveilig vinden¹⁰. Zij noemen het onderwerp vrij *delicado* (delicaat) en ze dempen hun stemvolume bij het praten over criminaliteit en kijken om zich heen om te zien wie ze zouden kunnen horen. Bateson (2010:3) noemt het praten in Guatemala over criminaliteit nationaal tijdverdrijf. In Totonicapán wordt ook veel gepraat over criminaliteit maar daarbij noemen ze het onderwerp vaak *delicado*, toch weerhoudt het de mensen niet maar het maakt ze wel voorzichtig. In Guatemala is volgens Moser en McIlwaine (2004:179) stilzwijgen en vermijden een veelgebruikte strategie voor het omgaan met criminaliteit. Deze strategie kan voortkomen uit wantrouwen in politie en justitie. Daarvan is sprake in Totonicapán en

⁸ Statistieken van de politie van de gemeente Totonicapán over 2009-2010

⁹ Informeel gesprek, 24-03-2011

¹⁰ Informeel gesprek met twee vrouwen rond de 30 jaar, 02-04-2011

dat te maken kan hebben met de reden van burgers om het praten over criminaliteit *delicado* te noemen.

In *reuniones* of *asambleas* (buurtbijeenkomsten) die worden georganiseerd door *autoridades comunitaria*¹¹ (gemeenschapsautoriteiten) komen burgers en autoriteiten bijeen om onder andere veiligheidskwesties te bespreken. Soms zijn er *reuniones* die louter over veiligheid gaan maar er zijn ook *reuniones* over andere thema's. In de *reuniones* van veiligheid hebben burgers de mogelijkheid hun onvrede en bezorgdheid te uiten tegen de autoriteiten. Burgers komen in grote getale naar deze *reuniones* omdat zij de situatie in Totonicapán zorgwekkend vinden. Andersom proberen politie en overheid vertrouwen te winnen door te communiceren wat zij doen. Tijdens een *reunión* maakt een buurtbewoner gebruik van de mogelijkheid om zijn onvrede te uiten tegen de politie:

De statistieken zeggen dat in Totonicapán weinig criminaliteit is en dat het veilig is. Maar ik geloof dat niet want ik zie genoeg gebeuren (...) Wie heeft een politiepatrouille gezien in de buurt? Ik heb er geen één gezien. Er moet meer gepatrouilleerd worden. Wanneer niemand wat ziet wordt er ook niks gerapporteerd. Daardoor lijkt het dat het in Totonicapán veilig is.¹²

Deze burger levert kritiek op de politie tijdens een *reunión*. Meerdere burgers delen zijn mening over vermeende onjuistheden in de statistieken. Tijdens de *reunión* reageert de politiecommissaris met een antwoord waarbij hij geen antwoord op de opmerking geeft: 'we zijn hard aan het werk en we zien verbetering, samen met jullie hulp maken wij Totonicapán veiliger.' De politiecommissaris reageert later in een interview hierop: 'de statistieken kloppen, misschien zijn de burgers van Totonicapán een beetje gevoelig. Wij doen ons werk zoals wij dat moeten doen'.¹³ Hij onderkent het probleem dat er meer gepatrouilleerd moet worden maar hij heeft niet genoeg agenten tot zijn beschikking. Neild (2003:282) zegt dat criminaliteitsstatistieken in Latijns Amerika een twijfelachtige juistheid hebben. Zij noemt het wantrouwen in de politie bij burgers een reden om niet altijd aangifte doen. Als een tweede oorzaak van de onjuistheid noemt zij de afwezigheid van de politie, want op

¹¹ *Autoridades comunitaria* zijn gemeenschapsautoriteiten het zijn geen officiële autoriteiten als de politie. Elke *zona* (buurt) hebben hun eigen *autoridades comunitaria* zij bemiddelen onder andere bij problemen van buurtbewoners.

¹² Een opmerking van een burger jegens de politie tijdens een *reunión* over de veiligheid, 05-03-2011

¹³ Interview met politiecommissaris Totonicapán, 12-04-2011

sommige plekken komt de politie niet. De inwoners van Totonicapán vinden dat de lage cijfers van criminaliteit komt door aan het tekort aan agenten. (Hetgeen wat Neild als tweede reden geeft als oorzaak van de onjuistheid.) Ook dat burgers niet altijd zich tot de politie wenden vanwege wantrouwen is in Totonicapán het geval. Mensen wenden zich bij problemen vaak tot de *autoridades comunitaria*. Mede door deze factoren is in vergelijking met verschillende andere steden in Guatemala de criminaliteit in Totonicapán relatief laag. Maar daardoor krijgt het politieapparaat van Totonicapán vanuit de overheid niet meer agenten tot zijn beschikking.¹⁴ De perceptie van burgers is dat het onveiliger is dan de statistieken zeggen. De burgers zijn gedeeltelijk op de hoogte van de statistieken omdat die soms door de politie bij *reuniones* gepresenteerd worden. In PowerPoint presentaties laat de politie zien wat er bijvoorbeeld het afgelopen kwartaal is gebeurd. Opvallend is dat zij bij de sheets met statistieken grafieken gebruiken waarbij bewust of onbewust de schalen zo groot zijn dat de criminaliteitsaantallen minimaal lijken.

In 2008 overleden er acht mensen door het toedoen van een vuurwapen en zowel in 2009 als 2010 waren dat tien mensen op een bevolking van toentertijd zo'n 125.000 mensen¹⁵. Toch noemen veel inwoners van Totonicapán hun stad redelijk veilig, daarbij wordt vaak de situatie met de hoofdstad vergeleken. In Guatemala Stad overleden in 2010 1.143 personen door een vuurwapen op een bevolking van bijna een miljoen mensen.¹⁶ Statistisch gezien hebben burgers alle reden om Totonicapán redelijk veilig te noemen. Want de statistische kans om te overlijden door het toedoen van een vuurwapen is niet erg groot. Wel is er angst bij de burgers en die is niet ongegrond omdat er in Totonicapán ook mensen sterven door het toedoen van vuurwapens. De kans om doodgeschoten te worden is niet de enige factor die *citizen security* beïnvloed. Burgers in Totonicapán vinden *delincuencia* (criminaliteit) een groot probleem. Naast ontvoering noemen zij afpersingen en overvallen vaak als gevaren waaraan zij bloot staan. Volgens Goldstein (2010) en Concha–Eastman (2002) is criminaliteit van grote invloed op de perceptie van veiligheid. In 2009 werden 60 diefstallen gerapporteerd bij de politie, 40 daarvan waren auto diefstallen en negen auto's met handelswaar. Bij de overige diefstallen waren er vijf inbraken. In 2010 heeft de politie

¹⁴ Interview met de politiecommissaris van Totonicapán, 12-04-2011 en Interview met een minister van het departement Totonicapán 15-03-2011

¹⁵ Statistieken van Instituto Nacional de Estadística (INE), 01-04-2011. In 2009 telde Totonicapán 123.697 inwoners in 2010 waren dat er 127.190.

¹⁶ Uit de statistieken van de PNC verkregen bij het politiebureau van Totonicapán, 15-04-2011

94 diefstallen gerapporteerd waarvan 72 autodiefstallen en tien auto's met handelswaar waren. In heel 2010 werden drie voetgangers bestolen en waren er drie inbraken, maar geen gevallen van afpersing en maar enkele overvallen.

De sociale beleving van criminaliteit heeft een grotere invloed op perceptie van onveiligheid dan de statistische kans om slachtoffer te worden (Duce & Perdomo in Fruhling, Tulchin & Golding 2003:81). De statistische kans dat je wordt bestolen of wordt vermoord in Totonicapán is erg klein. De meeste kans heb je dat je auto wordt gestolen. Hoewel de in de perceptie van burgers juist ontvoering, afpersing en beroving de grootste bedreigingen zijn. Uit de statistieken van de politie blijkt dat de meeste slachtoffers in Totonicapán vallen bij verkeersongevallen maar de angst om overvallen in het verkeer te worden is velen malen groter. In de politiestatistieken zijn er voor zowel het jaar 2008, 2009 als 2010 nul overvallen op auto's gerapporteerd. Een reden hiervoor kan zijn dat mensen op routes buiten Totonicapán overvallen worden waardoor die niet in de statistieken van Totonicapán staan. Wanneer naar de statistieken gekeken wordt is de kans voor een inwoner van Totonicapán om slachtoffer te worden van een criminaliteit waar zij angst voor hebben nihil.

In de perceptie van de burgers van Totonicapán komt de criminaliteit van buiten af. Veel mensen hebben de perceptie dat de criminelen uit het 'buitenland' komen, zo antwoord een burger op de vraag wat voor personen de criminelen zijn:

De criminelen komen vooral uit El Salvador, Honduras en Nicaragua. Het zijn drugscriminelen die op weg zijn naar de V.S. of eruit zijn gedeporteerd. Zij kunnen hier [Guatemala] doen en laten wat ze willen.¹⁷

De feiten wijzen uit dat dit niet helemaal het geval is. Bij de eerder genoemde ontvoering van een 17 jarig meisje waren naast vier Nicaraguaanse er drie daders afkomstig uit Totonicapán. Ook bij een overval eind 2010 op een Tuk-Tuk¹⁸ was één van de daders een inwoner van Totonicapán. De inwoners van Totonicapán leggen veelal de schuld bij buitenlanders terwijl dit niet geheel terecht is. Burgers van Totonicapán hebben moeite om toe te geven dat mensen uit eigen gemeenschap in de criminaliteit gaan. Wanneer zij daarmee geconfronteerd worden blijft de schuld bij de 'buitenlanders' want die hebben dan een slechte invloed op hen uitgeoefend.

¹⁷ Interview met een burger uit Totonicapán, 15-03-2011

¹⁸ Een driewiel taxi

Volgens de inwoners is de criminaliteit de laatste drie a vier jaar enorm gestegen. De politiestatistieken laten wel een stijging zijn maar niet zo extreem als in de perceptie van de bevolking. Zoals eerder is aangegeven is de kans aanwezig dat de politie statistieken niet kloppen. Zo vertelt een minister van het departement Totonicapán:

Ze doen hier geen aangifte bij de politie, de mensen hebben niet de mentaliteit van aangifte doen omdat zij de politie niet vertrouwen. Ze lossen het liever zelf op.¹⁹

Zowel Dammert & Malone (2006:48) als Rotker (2000:13) vinden dat de angst voor criminaliteit niet los van andere factoren gezien moet worden. Zo is volgens hun ook de economische situatie van invloed op de angst voor criminaliteit. In 2001 leefde bijna 70%²⁰ van de bevolking in Totonicapán in armoede. Gesteld kan worden dat deze economische onzekerheid bij een groot deel van de bevolking de angst voor criminaliteit vergroot. Reguillo (in Rotker 2000:192) noemt angst geen natuurlijke reactie maar een sociale reactie die sociaal is opgebouwd afhankelijke van de samenleving, cultuur, sekse, etniciteit en andere persoonlijke karakteristieken. De bevolking van Totonicapán bestaat uit zo'n 95%²¹ Maya K'iche', de Maya's waren tijdens de burgeroorlog een van grootste slachtoffers. Dat kan nog steeds meespelen in het hedendaagse wantrouwen in politie en justitie door de bevolking. Want eens slachtoffer van gewelddadig optreden door de staat zorgt voor een constante angst voor autoriteiten (Moser & McIlwaine 2004:5; Koonings & Kruit 1999:18).

Ook de berichtgeving van de media is van invloed op percepties van veiligheid bij burgers (Dammert & Malone 2006, Rotker 2000, Martin- Barbero 2000). De verkoopster van kranten in het centrum van Totonicapán begint altijd haar verkoop dag met een veel grotere stapel van de sensatie krant *Nuestro Diarios* dan de informatieve *Prensa Libre*. De verkoop van de *Nuestro Diaro* loopt bij deze verkoopster veel beter dan de *Prensa Libre*. De marktverkopers in het centrum zijn ook zeer zelden te betrappen op het lezen van de *Prensa Libre*. De *Nuestro Diaro* die dagelijks vol staat met criminaliteit kan een grote invloed hebben

¹⁹ Interview met een minister van het departement Totonicapán 15-03-2011

²⁰ Verkregen bij Secretaría de Planificación y Programación de la Presidencia (SEGEPLAN) statistieken zijn van Estrategia de Reducción de la Pobreza, Gobierno de la República de Guatemala, 07-04-2011

²¹ Tzaquitzal, Efraín; Pedro Ixchú en Romeo Tiu. 1998. *Alcaldes Comunales de Totonicapán*. Totonicapán: Editorial Serviprensa

op de perceptie van onveiligheid. In 2000 was 41,9%²² van de bevolking van Totonicapán analfabeet. Mensen die niet kunnen lezen maar wel van het nieuws op de hoogte willen blijven zullen eerder voor *Nuestro Diario* kiezen dan *Prensa Libre* want eerstgenoemde staat boordevol met foto's. Een groot deel van die foto's heeft met criminaliteit te maken, een logisch gevolg daarvan is angst. Niet iedereen wil dagelijks geconfronteerd worden met deze ellende. Zo komt een man in Totonicapán bij het kraampje van de krantenverkoopster en zij vraagt of hij een *Nuestro Diario* wilt. De man reageert afwijzend en vraagt een *Prensa Libre*. 'Te veel criminaliteit?' vraagt de verkoopster. Hij knikt en reageert dat hij dat niet dagelijks kan lezen.

Volgens Goldstein (2010:496) voelen mensen zich verlaten en angstig door een ineffectief politieapparaat en het gebrek aan goede rechtspraak om criminaliteit te voorkomen of bestraffen. In Totonicapán spelen deze gevoelens ook een belangrijke rol, ze vinden de situatie zorgwekkend. Veel mensen noemen de politie onbetrouwbaar en corrupt. Dit vooral omdat volgens inwoners van Totonicapán de politie criminelen vaak na één of twee dagen laat lopen. Dit is in hun ogen geen gerechtigheid en ze hebben het vermoeden dat agenten geld aannemen van criminelen. Wat de politie doet voor het verzorgen van *citizen security* wordt beschreven in hoofdstuk vier.

In Totonicapán is geen sprake van wat Koonings & Kruit (1999:15) een *society of fear* noemen. Want de gevoelens van onveiligheid, angst en onzekerheid overschaduwden niet alle andere gevoelens. Er is wel degelijk angst voor criminaliteit in Totonicapán maar ze voelen zich niet machteloos. Zo nam een burger het woord tegen zijn buurtgenoten in een bijeenkomst:

Wanneer het mijn tijd is, is het mij tijd. Ik heb wel angst maar ik vrees het niet.

We zijn als burgers georganiseerd en daardoor voel ik me sterk. Welke houding nemen wij aan? Dat is belangrijk om van criminaliteit te winnen.²³

Zoals vele refereert deze burger ook naar het gegeven dat zij als burgers georganiseerd zijn. Waar de burgers Totonicapán redelijk veilig noemen in vergelijking tot andere steden voegen ze daar meer dan eens er aan toe dat het komt doordat zij georganiseerd zijn. Het feit dat zij georganiseerd zijn tegen criminaliteit geeft veel burgers een veilig gevoel.

²² Verkregen bij SEGEPLAN statistieken komen van MONALFA (movimiento Nacional de Alfabetización), 07-04-2011

²³ Een burger die tijdens de afsluiting van een *ruenión* over veiligheid het woord neemt, 05-03-2011

Daardoor voelen zij zich niet machteloos tegen criminaliteit en de overgrote meerderheid van Totonicapán refereert er na met een zekere vorm van trots. In hoofdstuk vijf wordt nader uitgelegd wat de organisatie van burgers tegen criminaliteit inhoudt. Nu eerst wordt in hoofdstuk vier besproken wat de politie in Totonicapán doet ten behoeve van *citizen security*.

5. Politie en *citizen security* in Totonicapán

In het vorige hoofdstuk zijn de percepties op veiligheid vergeleken met de statistieken van de politie. Daaruit bleek dat die van elkaar verschillen. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de politie doet ten behoeve van *citizen security*. Daarbij wordt vooral gekeken naar de perceptie van de inwoners van Totonicapán op de politie. Dit omdat de politie in Totonicapán voor een groot deel verantwoordelijk is voor het verzorgen van *citizen security* en daarbij is vertrouwen van burgers in de politie een belangrijke factor.

De politie in de moderne staat wordt gezien als het belangrijkste instituut dat verantwoordelijk is voor het garanderen van *citizen security* (Neild 2003; WOLA 2009; Cao 2005). Alleen de aanwezigheid van een politiemacht is niet direct voldoende voor het verzorgen van *citizen security*. Zij moeten werken aan het voorkomen en het bestraffen van criminaliteit. Burgers moeten erin geloven dat de politie zich inzet voor de collectieve behoeftes. Want percepties van *citizen insecurity* nemen toe wanneer de politie niet het vertrouwen van de burgers kan winnen (Fruhling, Tulchin and Golding 2003:125-126; Dammert en Malone 2006:32). In het vorige hoofdstuk is te lezen dat er een bepaalde angst onder de bevolking van Totonicapán bestaat. Deze angst bestaat niet louter uit de kans om slachtoffer te worden van criminaliteit maar het wantrouwen in de politie speelt daar ook een belangrijke rol in. Zo vertelt een inwoner van Totonicapán:

Ze [de politie] hebben slechte gewoontes. Als politieagent is het je taak om criminelen op te pakken en op te sluiten. Hier [in Totonicapán] begrijpen agenten hun taak niet. Ze zijn vaak onderdeel van de criminaliteit. Ze nemen geld aan van criminelen om ze vrij te laten of juist om ze de vrijheid te geven om iets te stelen. De politie is ervoor om te zorgen dat er regels worden nageleefd maar hier gebeurt dat niet, hier wordt de overtreder beloont.²⁴

In welke mate deze perceptie van deze inwoner feitelijk klopt is niet te achterhalen. Wel geeft het duidelijk aan dat de politie in de perceptie van deze inwoner zich niet inzet voor het voorkomen van criminaliteit en het bestraffen. Niet alleen deze inwoner heeft deze perceptie maar een groot deel van de inwoners van Totonicapán denken hetzelfde over de

²⁴ Interview 21-03-2011

politie. Een schrijnend voorbeeld is het voorval in december 2010 waarbij twee vrouwen beschuldigd waren van een overval op een Tuk-Tuk. Zij waren gearresteerd door de politie en zaten in een cel van het politiebureau in Totonicapán. Boze burgers, vooral familie en vrienden van Tuk-Tuk chauffeurs, kwamen massaal naar het politiebureau en eisten de vrouwen op. De politie bezweek onder de druk van de bevolking en gaven de vrouwen vrij aan de woedende burgers. Vervolgens nam de menigte de vrouwen mee naar een plein nabij het politiebureau. Daar werden zij uitgekled en hun haren werden eraf geknipt. Enkele uren moesten de vrouwen naakt op het plein staan in een temperatuur net boven nul waar zij ondertussen werden nat gegooid met koud water. Dit gebeurde aan het begin van de avond en tegen middernacht kon de politie de vrouwen weer arresteren.²⁵

Volgens Dammert en Malone (2006:27) en Neild (1999:4) zijn veel politiekorpsen in veel Latijns Amerikaanse landen berucht door hun slechte training, corruptie en ineffectiviteit. Dit is in de percepties van de inwoners van Totonicapán ook het geval. Vertrouwen in politie en justitie heeft een grote invloed op *citizen security* (Moser en McIlwaine 2004:179; Fruhling, Tulchin and Golding 2003:126). Niet alle burgers in Totonicapán zien dit in en wijzen alleen naar de politie als schuldige wanneer een dief na zijn arrestatie de volgende dag al weer op straat staat. Andere burgers zien wel in dat justitie ook een rol speelt in het bestraffen van criminelen maar vinden dat de politie nog steeds het meest schuldig is. Zo vertelt een burger:

Ik heb weinig vertrouwen in de politie. Dieven zijn vaak met een of twee dagen weer op vrije voeten [...]Ik weet dat justitie bepaalt of een crimineel wordt vrij gelaten of niet maar de politie laat vaak bewijs verdwijnen voor een paar Quetzal [munteenheid Guatemala].²⁶

Niet alleen de corruptie van de politie is een probleem bij het bestraffen van criminelen maar ook de werkwijze. Zo verteld een vice-minister van het departement Totonicapán dat de politie werkt met verouderd materiaal en ook een tekort aan agenten heeft waardoor politieonderzoek niet goed uitgevoerd kan worden.

²⁵ De beschrijving van de situatie is gemaakt aan de hand van verschillende interviews en informele gesprekken met inwoners van Totonicapán

²⁶ Informeel gesprek, 23-03-2011

Zowel burgers als de politie zelf vinden dat het politieapparaat te kampen heeft met ondercapaciteit. De Politie van Totonicapán heeft in totaal 149 agenten²⁷ waarvan per shift 48 a 49 agenten beschikbaar zijn. Op een bevolking van 130.744²⁸ is dat 1 agent voor 2.668 burgers. Veel inwoners van Totonicapán klagen veel omdat zij vinden dat er meer gepatrouilleerd moet worden. Zij voelen zich onveilig want ze zien amper agenten in hun buurten. De politiecommissaris zegt dat hij machteloos is in deze situatie:

Het ontbreekt ons aan capaciteit en de regering doet weinig tot niks, ze geven geen geld en tonen amper aandacht. Ze vinden blijkbaar veiligheid niet zo'n probleem.(...) Ja, hoe kunnen we het aantal agenten vergroten? Belasting verhogen zodat er meer geld komt voor betere salarissen en opleidingen kan een oplossing zijn. Maar Guatemala is een arm land dus dat geld komt er niet.²⁹

Voor het capaciteitsprobleem heeft de *junta directiva* (raad van bestuur) van de *autoridades comunitaria* (burgerorganisatie) in Totonicapán het plan geopperd om een *policia comunitaria* (gemeenschapspolitie) in te voeren. Het plan is om burgers door de huidige agenten te laten opleiden zodat ze gezamenlijk kunnen patrouilleren. De politiecommissaris van Totonicapán noemt het een perfect idee wat het capaciteitsprobleem zou kunnen verhelpen.³⁰

Vanwege het lage vertrouwen in de politie met als dieptepunt het voorval met de twee vrouwen die uit de gevangenis werden gehaald was het volgens de *autoridades comunitaria* tijd voor verandering. De *junta directiva* van de *autoridades comunitaria* stapte naar de overheid met de eis een verandering in het politieapparaat. Daarin slaagden zij en eind 2010 werd bijna het gehele politieapparaat van Totonicapán vervangen. Deze verandering heeft niet direct gezorgd voor opeens volledig vertrouwen in de politie, nog steeds is er veel wantrouwen jegens de politie in Totonicapán. De hoop bij de burgers is dat de 'nieuwen' hun werk beter doen en niet corrupt zijn. De meerderheid is er mee eens dat de vervanging van het politieapparaat een stap richting verbetering is.

²⁷ Aldus de politiecommissaris, 12-04-2011

²⁸ Statistieken van Instituto Nacional de Estadística (INE), 01-04-2011

²⁹ Interview, 12-04-2011

³⁰ Interview, 12-04-2011

Een probleem bij de verandering van het politieapparaat is volgens een vice-minister van het departement Totonicapán dat veel 'nieuwe' agenten geen K'iche'³¹ praten. Zo'n 95% van de inwoners van Totonicapán zijn Maya K'iche' en niet allemaal spreken Spaans. Vooral in de rurale gebieden Totonicapán zijn er mensen die geen Spaans spreken. Dit kan voor problemen zorgen voor de politie. Want wanneer de politie niet kan communiceren met het volk zorgt dit voor wederzijds onbegrip. Sommige burgers geven aan dat zij liever politieagenten zien die uit dezelfde gemeenschap komen als zichzelf. Zo verteld een gemeenschapsburgemeester uit het rurale gebied van Totonicapán:

Er zijn veel verschillende culturen in Guatemala daarom is het beter als politieagenten in dezelfde gemeenschap werken als zij afkomstig zijn. Wanneer de agenten uit dezelfde gemeenschap komen is er meer vertrouwen want diegenen kennen beter de cultuur en de taal. Want er zijn in Totonicapán plekken waar ze alleen maar K'iche' praten en als de agenten dat niet spreken zullen ze de politie niet bellen bij problemen.³²

In een interview geeft de politiecommissaris aan dat de meerderheid van zijn agenten K'iche' spreken en bekend zijn met de cultuur in Totonicapán. Verschillende agenten geven aan dat dit niet het geval is. Een agent geeft aan dat ongeveer twintig procent van de agenten K'iche' spreekt en dat ze hetzelfde percentage nastreven bij de aanwezige agenten zodat er altijd iemand is die K'iche' spreekt.³³ Een van de doelstellingen van de politiehervorming na de burgeroorlog in 1996 was dat de politie een reflectie moest zijn van de etnische diversiteit van de bevolking (Glebbeek 2003:126). In Totonicapán is zo'n 95% van de bevolking Maya K'iche' met zo'n 20% van de agenten met een Maya K'iche' achtergrond kan niet gezegd worden dat de politie weerspiegeling is van de bevolking.

De politievervanging zorgde voor extra vrouwelijke agenten in Totonicapán, momenteel zijn er 38 agentes actief. Een verandering is dat vrouwen ook de straat op gaan en niet alleen op kantoor zitten. Wel gaan de vrouwelijke agenten altijd samen met een mannelijke collega de straat op. Volgens een burger is dat noodzakelijk want hij vindt dat een vrouw fysiek niet in

³¹ K'iche' is de inheemse Maya taal die in Totonicapán wordt gesproken naast Spaans.

³² Informeel gesprek, 12-03-2011

³³ Interview, 15-04-2011

staat is een crimineel te overmeesteren.³⁴ Een andere burger noemt het een positieve verandering omdat vrouwelijke agenten een minder corrupt imago hebben.³⁵

Om vertrouwen te winnen bij de bevolking probeert de politie veel te communiceren en samen te werken met de burgers van Totonicapán. Zo staat de politie positief tegenover het voorstel om een *policia comunitaria* in te voeren. Zo vergroten zij hun capaciteit en kunnen zij meer patrouilleren, hetgeen wat de bevolking graag zou willen. In de perceptie van de inwoners van Totonicapán zal meer politie voor meer veiligheid zorgen. Maar voordat de *policia comunitaria* ingevoerd zal worden moet het plan eerst door de bureaucratische molen van de Guatemalteekse overheid. Momenteel probeert de politie vooral bij *reuniones* vertrouwen te winnen. Daar vertellen zij waar ze mee bezig zijn en wat het oplevert. Soms gebruiken ze daarvoor PowerPoint presentaties met statistieken van de criminaliteit. Ook geven de politiecommissaris en collega agenten vaak hun mobiele telefoonnummer en drukken de burgers op het hart om bij vragen en problemen te bellen. Op deze momenten grijpen de burgers massaal naar hun agenda's en kladblokjes om de nummers te noteren. Bij deze *reuniones* kunnen burgers ook hun angsten en onvrede uiten tegen de politie. Zo was er bij een *reunión*³⁶ de vraag van een burger aan de politie en burgemeester om de wegen voor scholen bij aanvang en eind van de lesdag af te sluiten voor verkeer. Hij zou dat graag zien gebeuren uit angst voor ontvoeringen van de kinderen. Uit het rumoer na zijn vraag blijkt dat meerder burgers dat graag zien gebeuren. Niet onwaarschijnlijk speelt de ontvoering begin februari 2011 een grote rol bij de angst van deze burgers. Bij de eerste schooldag na de *reunión* werden al direct met pillonen de wegen afgezet en iets meer dan twee weken later werd de wens van de burgers helemaal vervuld. Met een artikel in *Nuestro Diario* kondigde de politie aan meer te patrouilleren bij scholen en specifiek bij aanvang en eind van de schooldag om delicten te voorkomen.

Het is een onderdeel van ons werk het bevorderen en verder gaan met het implementeren van dergelijke benaderingen, want tot dit moment hebben zij goede resultaten opgeleverd.³⁷

³⁴ Informeel gesprek, 18-03-2011

³⁵ Informeel gesprek, 08-03-2011

³⁶ Reunión van Zona 2 over de veiligheid in de buurt, 05-03-2011

³⁷ Artikel Nuestro Diario, 22-03-2011

De commissaris geeft aan in het artikel aan de reden om meer patrouilleren bij scholen ontstaan is door gesprekken met scholen en ouders. Daarbij geeft hij aan dat deze werkwijze van de politie in Totonicapán goede resultaten oplevert.

Volgens Dammert en Malone (2006:32) en Fruhling, Tulchin and Golding (2003:125-126) wordt de angst voor criminaliteit groter wanneer zij het instituut wat daar verantwoordelijk voor is niet kunnen vertrouwen voor bescherming. De politie van Totonicapán laat in bovenstaand voorbeeld zien dat zij zich inzetten voor bescherming (tegen de angsten) van de burgers. Een kanttekening hierbij is dat één dag na het verschijnen van het krantenartikel er een gewapende man 's morgens vroeg bij een school in Totonicapán stond³⁸. Bij deze school waren geen politieagenten om bescherming te bieden. De gewapende man nam nadat hij gespot was door enkele burgers de benen en vijf mannen zette de achtervolging in. De gewapende man kon ontkomen en het is een mysterie wie het was en wat zijn intenties waren. Ook de politie weet niks van het voorval af.

Naast dat de politie de *reuniones* gebruikt om de relatie met burgers te verbeteren doet de overheid dat ook. Bij een *reunión* maakt het openbaar ministerie van Guatemala gebruik van de situatie om de burgers meer te vertellen over het rechtssysteem.³⁹ De buurtbewoners werden op een kinderlijke manier onderwezen over wat als bewijs materiaal kan dienen. Zo werd uitgebreid uitgelegd wat vingerafdrukken zijn, hoe die als bewijs kunnen dienen en op welke plekken vingerafdrukken vaak zitten. Daarbij werd uitgelegd dat burgers er verstandig aan doen om misdaad direct te melden omdat dan de pakkans van de crimineel het grootst is. Bewijsmateriaal is dan vaak nog niet uitgewist en eventuele getuigen hebben dan belangrijke informatie nog vers in het geheugen.

In dit hoofdstuk is te lezen wat de politie van Totonicapán doet voor het zorgen van *citizen security*. De burgerperceptie is dat de politie daar niet in slaagt wat *citizen insecurity* veroorzaakt. Het volgende hoofdstuk beschrijft de reacties van burgers op *citizen insecurity*.

³⁸ Observatie, 23-03-2011

³⁹ Buurtbijeenkomst van *zona 1*, 27-03-2011

6. Reacties van burgers op *citizen insecurity*

Zoals in het eerste hoofdstuk is te lezen is er sprake van een perceptie van onveiligheid en angst voor criminaliteit bij inwoners van Totonicapán. In het vorige hoofdstuk is beschreven wat de perceptie van burgers is op de politie, het instituut dat in Totonicapán verantwoordelijk is voor *citizen security*. Burgers reageren verschillend wanneer zij de perceptie hebben dat de politie weinig doet voor het beschermen tegen criminaliteit. In dit laatste hoofdstuk is beschreven wat de inwoners van Totonicapán doen. Zo kan het gebeuren dat burgers massaal de straten op gaan om een (vermeende) crimineel te grijpen en te bestraffen. Deze acties komen voort uit impulsieve reacties van burgers. Zoals beschreven in onderstaand vignet.⁴⁰

Het gefluit wordt snel luider en luider. Als een golf overspoelt het steeds luider wordende gefluit de straten van Totonicapán. Het is middernacht en de bijeenkomst van Zona 2 over de veiligheid is net afgelopen. Het fluitje was ten sprake gekomen. “Het fluitje? Heeft iedereen hem?” vroeg een burger tijdens de bijeenkomst. Links en rechts in de zaal klonken korte fluitjes ter bevestiging. De geheugens werden opgefrist zodat, waar nodig, de fluitjes gebruikt zouden worden. Met de woorden ‘we moeten het fluitje bij ons hebben en het ook gebruiken want het werkt’ besloot de man zijn betoog. Op dat moment was iedereen nog onwetend dat diezelfde avond het fluitje gebruikt zou worden.

Na het openen van de voordeur zijn in de straat overal mensen staand in deuropeningen te zien, vooral vrouwen en kinderen wurmen zich naast elkaar om te zien wat er gaande is. Plotseling verschijnt een groepje mannen die in hoog tempo de straat aflopen en met stokken in de hand. Overal verschijnen groepen mannen die allemaal dezelfde richting in rennen. De mannen zijn bewapend met vooral stokken en zelfs enkelen met machetes. Ze worden begroet door glimlachende vrouwen en kinderen in de deuropeningen die emmertjes water in de hand houden. De rennende mannen met stokken in de

⁴⁰ Een vignet is volgens Van Maanen (in LeCompte & Schensul 1999:181) een ‘impressionistische verhaal’ die snel verteld kan worden en die de veldwerkervaring in dramatische vorm markeert en in herinnering brengt, omdat ze mensen of gebeurtenissen reconstrueren die de etnograaf bijzonder opmerkelijk vindt en dus waard om op te schrijven.

hand en de vrouwen met de emmertjes water in de deuropeningen doen vermoeden dat er een nachtelijke estafette gaande is. Alleen echte vocale aanmoedigingen en handgeklap ontbreken. Maar de mannen lopen geen estafette, want er is alarm geslagen. Wat er is gebeurd is onduidelijk maar er wordt gepraat over een *ladrón* (dief). Ondanks dat vermoedelijke een dief achtervolgt wordt is er weinig angst zichtbaar bij de mensen. De rennende mannen stralen een hongerig gevoel uit, ze lijken te genieten van de adrenaline. De vrouwen en kinderen in de deuropeningen geven de indruk dat sinterklaas eraan komt. Zij lijken een beetje gespannen maar toch vooral vrolijk.

Op een kruispunt waar zona 2 overgaat in zona 3 komen veel groepen mannen tot stilstand. Enkele groepjes rennen verder zona 3 in maar bij het tegenkomen van een groep die de tegengestelde richting in rent valt alles stil. De spanningsboog is geknapt. Er is geen teleurstelling of tevredenheid bij de mensen te ontdekken. Onwetendheid en onduidelijkheid domineren de gesprekken op de straat. Wat is er gebeurd? Waar is het gebeurd? Is de dief gepakt? Iedereen tast in het duister.⁴¹

Dit voorval is een reactie van de burgers in Totonicapán op percepties van *citizen insecurity*. Het is de uitkomst van waarschuwingsbordjes, *vecinos organizados contra la delincuencia*⁴², die in sommige buurten op huizen en aan lantaarnpalen zijn gemonteerd. Zoals de burger waarmee deze thesis wordt ingeleid zegt: 'Iedereen die hier [Totonicapán] komt is gewaarschuwd, overtreed jij de wet dan heb je een probleem.' Volgens de theorie van Moser & McIlwaine (2004:181) is het een confrontatie strategie voor het omgaan met percepties van angst en onveiligheid. De burgers van Totonicapán gaan de strijd aan met criminaliteit maar de bovenstaande gebeurtenis is geen *vigilantism* volgens de kenmerken die Johnston (1996:220) formuleert. Want het is geen sociale beweging die zijn acties plant of uitvoert met voorbedachten rade. Niet alleen lichamelijk gaan de inwoners de strijd aan met criminaliteit maar ook op een meer politieke wijze. Het urbane gebied van Totonicapán telt vier *zonas* die zowel individueel als gezamenlijk georganiseerd zijn. Elke *zona* heeft zijn *autoridades comunitaria* (gemeenschapsautoriteiten) die gezamenlijk met de *autoridades*

⁴¹ Participerende observatie, 05-03-2011

⁴² Vertaling: Buren georganiseerd tegen criminaliteit.

comunitaria van de rurale *aldeas, parajes* en *cantones*⁴³ *48 Cantones* vormen. *48 Cantones* is de overkoepelende organisatie van alle zowel urbane als rurale gemeenschappen in Totonicapán, het bestuur hiervan wordt de *junta directiva* genoemd. De gemeenschap van Totonicapán verwacht van elke inwoner dat hij of zij minimaal een jaar een *servicio comunitario* (gemeenschapstaak) uitvoert. Dit kunnen diverse taken zijn die allemaal ten behoeve van de gemeenschap zijn, allen vrijwillig en zonder vergoeding. *Autoridades comunitaria* zijn op straat in Totonicapán te herkennen aan een *Vara* (een zwarte soort wandelstok met een pluim eraan), waarmee gedurende de *servicio comunitario* zij mogen. Dit zodat zij herkenbaar zijn voor de burgers. Deze manier van organisatie in Totonicapán van de Maya K'iche' bevolking bestaat al zo'n 500 jaar en staat los van de staatsinstituten. De burgers in Totonicapán zijn georganiseerd om sterk te staan tegen alles wat een bedreiging voor de gemeenschap kan zijn. Dus ook tegen criminaliteit. Het geeft de burgers een sterk gevoel, ze voelen zich door de organisatie tegen criminaliteit niet machteloos.

Iedere gemeenschap kan zelf beslissen wat zij willen doen tegen criminaliteit, maar ze worden wel enigszins gestuurd door de *junta directiva* van *48 Cantones*. Alle *zonas* organiseren enkele keren per jaar *reuniones* waar de burgers aangeven aan autoriteiten wat zij van hun verwachten en eisen voor het beschermen tegen criminaliteit. Dit is een politieke manier van strijden tegen criminaliteit. Door zich te organiseren maken de inwoners van Totonicapán gebruik van de kracht van de aantallen. Zo werd eind 2010 het politieapparaat vervangen doordat *48 Cantones* dit bij de overheid had geëist. Met een achterban van zo'n 130.000 mensen heeft *48 cantones* een aanzienlijke macht. Krijgen zij niet wat ze willen zonder redelijke argumenten dreigen zij met protesten bij *Cuatro Caminos*.⁴⁴

Bij de *reuniones* kunnen buurtbewoners direct communiceren met autoriteiten. In begin februari in *zona 2* eisten de buurtbewoners meer veiligheid op straten van de buurt bij de gemeente en politie. Zij stelden voor bij de gemeente om de straatverlichting te vervangen, camera's te plaatsen en om enkele radio's te geven aan burgers om beter te

⁴³ Een *paraje* is de kleinste gemeenschap en telt alleen wat huizen, een *canton* is iets groter en telt meer huizen en heeft vaak een school en enkele andere gemeenschapsruimtes, een *aldea* is weer groter en heeft een school en vaak een kerk. *Parajes, cantones* en *aldeas* zijn rurale gemeenschappen om de stad Totonicapán. De stad bestaat uit vier *zonas* die allen met een eigen gemeenschapsbestuur.

⁴⁴ *Cuatro Caminos* is een belangrijk verkeersknooppunt op zo'n half uur rijden vanaf Totonicapán. Belangrijke wegen kruisen hier zodat bij een blokkade het serieuze economische consequenties voor het land kan veroorzaken.

kunnen communiceren, zowel onderling als met de politie. Tijdens een de daarop volgende *reunión* in maart 2011 overhandigde de burgemeester drie radio's aan de burgers en vertelde dat het grootste deel van de straatverlichting was vervangen. Daarnaast deed hij de belofte dat er spoedig camera's geïnstalleerd zouden gaan worden.⁴⁵ Het mes snijdt bij dit soort *reuniones* aan twee kanten. Zo kunnen burgers direct bij de juiste persoon hun onvrede, eisen en wensen uiten en daarnaast kunnen autoriteiten als overheid en politie het vertrouwen van de burgers winnen door aan hun eisen en wensen te voldoen.

De organisatie van 48 *Cantones* en de *autoridades comunitaria* tegen criminaliteit is volgens de kenmerken van Johnston (1996:220) ook geen *vigilantism*. Het is wel voorbedacht en wordt gepland, wordt vrijwillig uitgevoerd door burgers en heeft het als doel criminaliteit te voorkomen of burgers ertegen te beschermen maar daarbij dreigt het niet met of gebruikt geen geweld. Laatst genoemde is wel enkele keren voorgevallen in Totonicapán maar werd niet gepland of voorbedacht. Het waren impulsieve acties van burgers waarmee zij lichamelijk de strijd met criminaliteit aangaan. Het aangaan van deze manier van criminaliteit wordt door de *autoridades comunitaria* juist ontmoedigd. Zou dat wel gestimuleerd worden dan zou het wel voldoen aan de kenmerken van Johnston van *vigilantism*.

In het begin van dit hoofdstuk is te lezen dat de burgers georganiseerd zijn met fluitjes. Op deze spontane wijze van organisatie kan leiden tot een fysieke strijd met criminaliteit. Wanneer een persoon geconfronteerd wordt met criminaliteit moet diegene op een fluitje blazen zodat buurtgenoten ten hulp kunnen schieten. Dit kan zijn als een persoon zich bedreigt voelt of bestolen wordt of andere situaties wanneer iemand hulp behoevend is. Verwacht wordt dan zoals in het vignet beschreven dat buurtbewoners de straat op gaan om de dief of belager in de kraag te vatten. De belangrijkste reden van burgers in Totonicapán om niet de politie te bellen maar zelf achter een crimineel aan te gaan, komt voort uit wantrouwen in de politie. Zo vertelt een man:

Er is zoveel criminaliteit en er gebeurt niks tegen. Zou jij vertrouwen in de politie hebben wanneer je wordt bestolen en zij komen pas na een uur? Of als de politie iemand oppakt maar dezelfde dag weer vrij laat? De politie doet zijn werk niet

⁴⁵ Buurtbijeenkoms *zona twee*, 05-03-2011

goed en justitie ook niet. Ze straffen niet waardoor criminelen door kunnen gaan met het begaan van misdaden. Wij hebben daarom geen vertrouwen in de autoriteiten en zijn daarom georganiseerd en bestraffen zelf.⁴⁶

Wanneer burgers in Totonicapán zelf een crimineel pakken kunnen er twee dingen gebeuren. Het kan dat zij de politie bellen en de crimineel overdragen aan de politie of de burgers menen het recht in eigen hand. Dit kan zijn dat de burgers zelf straffen doormiddel van een inheemse straf. In de volksmond wordt dat *castigo Maya* (Maya straf) genoemd. Het toepassen van een inheemse straf mag volgens de Guatemalteekse constitutie want het valt onder de rechten van de inheemse bevolking.⁴⁷ Dus zowel de politie als mensenrechten organisaties moeten het straffen volgens Maya gebruiken toestaan. In het geval van een *castigo Maya* komt de politie wel maar intervenueert niet, dit omdat de bevolking het recht heeft om hun inheemse recht toe te passen. De politie komt dan om te zorgen dat het niet uitloopt in een lynching en om het leven van de crimineel te redden.⁴⁸ Het probleem met *castigo Maya* is dat het niet concreet is wat het precies is. Volgens de inwoners van Totonicapán heeft elke gemeenschap een eigen *reglamento* (reglement) waarin straffen in zijn opgenomen. Waar die is, wie die heeft en wat erin staat weet eigenlijk niemand. Dat maakt het voor zowel politie als mensenrechtenorganisaties er lastig om te beoordelen wat wel en niet een *castigo Maya* is. Een *Castigo Maya* is volgens de theorie van Merry (1995:9) een vorm van *popular justice* want het is geen staatsrechtspraak, het is een alternatieve rechtspraak die voort komt vanuit inheems recht en het sluit aan bij de wensen van de gemeenschap. Wat precies een *castigo Maya* is weten weinig inwoners van Totonicapán, sommige zeggen zelfs dat het niet bestaat en verzonnen is door de media. Volgens burgers zijn *castigo Maya* vooral lijfstraffen als zweepslagen en stokslagen of het lopen op blote voeten met een loodzware zak gevuld met stenen of maïs op rug lopen.

Of Totonicapán veilig is? Jazeker! Iedereen heeft een gallon benzine klaar staan.
[haha] Nee, dat is gekkigheid. Maar we zijn georganiseerd en we hebben fluitjes, als er iets gebeurd gaan we allemaal de straat op en slaan de dieven in elkaar.

⁴⁶ Interview, 15-03-2011

⁴⁷ Sinds 1996 is conventie 169 in Guatemala van kracht, in deze conventie staan de rechten van inheemse volken en stammen in onafhankelijke landen.

⁴⁸ Interview met een politieagent, 15-04-2011

Dieven weten dat en komen daarom niet naar Totonicapán. We moeten wel want de politie laat criminelen te gemakkelijk gaan. Één á twee dagen en ze staan weer op straat. Dat maakt ons boos.⁴⁹

Er wordt gezegd dat in iedere grap een kern van waarheid zit. Maar incidenten waarbij een (verdachte) crimineel gelyncht is en in de brand is gestoken zijn tot op heden niet voorgevallen in het urbane gedeelte van Totonicapán. Maar er zijn wel gevallen waar vermeende criminelen door de burgers zijn aangevallen en zijn mishandeld. Bijvoorbeeld de twee vrouwen die een Tuk-Tuk hadden overvallen.⁵⁰ Zij werden publiekelijk gestraft door de lokale bevolking. Dit valt niet onder *castigo Maya* want de politie had de verdachte criminelen al opgepakt en zouden daarom volgens de staatsrechtspraak berecht moeten worden. Een crimineel kan in Guatemala maar één keer gestraft worden, als de politie iemand oppakt en vervolgens toch onschuldig blijkt mag de bevolking geen *castigo Maya* meer toepassen. Andersom is dit ook het geval, wanneer de bevolking een *castigo Maya* heeft toegepast mag justitie diegene niet nogmaals straffen, aldus een politieagent.⁵¹

Volgens *Humanos Derechos* (mensenrechten) in Totonicapán zijn er in 2010 acht voorvallen van burgers die zelf een crimineel hebben gestraft. Deze straffen worden door de bevolking *procesiones* (processie) genoemd. Het houdt in dat de burgers een dief uitkleden, slaan en schoppen om vervolgens door de straten van Totonicapán wordt gesleept.⁵² Dit om burgers te laten zien wie de crimineel is en voor de schaamte van de crimineel omdat zo iedereen weet wie het is. Zowel de politie als mensenrechtenorganisaties moeten dit toestaan vanwege de inheemse rechten. Merkwaardig is dat burgers in Totonicapán allemaal zeggen dat het gebeurt maar ook allen zeggen zelf daaraan niet deel te nemen. Wel zegt een man het volgende over de *procesiones*:

De burgers doen het (de *procesión*) altijd met zijn allen, zo kan niemand persoonlijk verantwoordelijk gesteld worden. Maar het gebeurt nooit met voorbedachten rade.⁵³

⁴⁹ Gesprek met een burger in Totonicapán, 23 maart 2011

⁵⁰ Zie hoofdstuk 4

⁵¹ Interview met politieagent, 15-04-2011

⁵² Interview met *Humanos Derechos*, 01-03-2011

⁵³ Interview, 15-03-2011

Deze burger praat over het zelfstraffen wat volgens hem onder *castigo Maya* valt. Maar hij praat over verantwoordelijkheid wat doet vermoeden dat hij zich beseft dat het zelfstraffen van burgers niet altijd volgens de wet toegestaan is. Dat kan ook een verklaring zijn dat niemand praat over zijn betrokkenheid bij een *castigo Maya*. Het is een grijs gebied waar zowel burgers en autoriteit niet precies weten wat het is. Merry (1995:6-7) stelt dat de ideologie van *popular justice* is het zorgen voor vreedzame oplossingen maar dat vaak toch geweld wordt gebruikt. Precies hetgeen wat in Totonicapán het geval is. De *autoridades comunitaria* streven wel naar vreedzame oplossingen maar als burgers een dief te pakken krijgen gebeurt dat vaak niet.

Met enige trots vertellen vaak inwoners van Totonicapán dat zij georganiseerd zijn en dat zij criminelen in elkaar slaan. Volgens veel inwoners creëert dat angst bij criminelen en ontwijken zij daarom de stad. De inwoners noemen het een belangrijke reden waardoor Totonicapán redelijk veilig is. Waar de *junta directiva van de autoridades comunitaria* bij *reuniones* erop hameren om samenwerken te met de politie en niet om voor eigen rechter te spelen gebeurt dit niet altijd. Veel burgers geven aan dat vaak wel de politie wordt gebeld maar zeker niet dat het niet altijd gebeurt. Wanneer burgers zo woedend zijn als zij slachtoffer zijn geworden van criminaliteit kan het zijn dat zij het recht in eigen hand nemen met als resultaat een *procesión*. Waar een deel van de bevolking dat een *castigo Maya* noemt zijn er ook burgers zeggen dat het niet onder het inheemse recht valt. Een burger noemt het *reparacion del daño* (herstel van schade). Wat volgens deze man niets te maken heeft met *castigo Maya*. Dit doen burgers omdat zij niet vinden dat de overheid de schade van de criminaliteit herstelt dus slaan burgers een crimineel in elkaar als vergelding.⁵⁴ Hoewel de *autoridades comunitaria* burgers ontmoedigen om gewelddadig op te treden hebben zij er wel een indirect aandeel in. Want tijdens de *reuniones* worden beschermingssystemen geïnitieerd als het systeem van de fluitjes. Op dat moment dat de fluitjes klinken is vaak net iemand net slachtoffer geworden van criminaliteit, de schade is dan vers en reacties zijn op die momenten ook vaak vooral emotioneel. Aannemelijk is die emotie op zo'n moment een woede wat de kans op een gewelddadige actie vergroot.

Een deel van de bevolking zegt voorstander te zijn van het zelf straffen van criminelen zowel doormiddel van *castigo Maya* als het 'gewoon' in elkaar te slaan van

⁵⁴ Interview, 21-03-2011

iemand. Mensen zijn hier voorstander van omdat in hun perceptie de politie criminelen na één of twee dagen al weer vrij laten. Maar er zijn ook mensen die het er niet mee eens zijn, zo geeft een man een voorbeeld waarom hij vindt dat het niet rechtvaardig is:

Justicia por la mano propia is niet altijd juist [...] Een tijdje geleden zaagde een man 's nachts een grote boom om. Dit omdat hij werkloos was en hij en zijn vrouw geen eten hadden. Uit wanhoop zaagde hij daarom illegaal een boom om. Natuurlijk was dat niet goed maar om zo iemand in elkaar te slaan gaat mij te ver.[...] Iemand die iets crimineels doet kan redenen voor zijn misdaad hebben waardoor het begrijpelijk wordt.⁵⁵

Meerdere mensen in Totonicapán vinden het zelf straffen van criminelen niet de juiste manier. Zoals deze man aangeeft kunnen beweegredenen van iemand die een misdaad pleegt voor meer begrip zorgen. Toch is er een grote groep mensen in Totonicapán die het in elkaar slaan van criminelen de juiste manier vinden om het probleem op te lossen. Zoals een vrouw vertelt: 'we zijn moe van criminaliteit, door criminelen te elimineren ben je zeker dat ze niet terugkomen'.⁵⁶ Dit komt voort uit het wantrouwen in zowel politie als justitie door en groot deel van de inwoners van Totonicapán heeft wantrouwen in zowel politie als justitie. Dit wantrouwen gezamenlijk met percepties van onveiligheid hebben volgens Handy(2010:534) en Glebbeek(2003:298) in Guatemala tot lynchings geleid. In Totonicapán heeft dit niet tot lynchings geleid. Hoewel een deel voor het toepassen van *castigo Maya* is zijn veel inwoners tegen lynchings. Vaak wordt gezegd dat zij god niet zijn en niet mogen bepalen over leven of dood. Sinds 1990 zijn er in verschillende delen van Guatemala lynchings voorgevallen (Snodgras Godoy 2004:630). Volgens een burger zijn er geen lynchings in Totonicapán zijn vanwege de organisatie van de burgers. De gemeenschapsbesturen hebben een dusdanige invloed op burgers dat er na geluisterd wordt. 'Criminaliteit met geweld bestrijden zorgt alleen maar voor meer geweld en het maakt ons niet beter als de criminelen' aldus dezelfde man.⁵⁷

⁵⁵ Informeel gesprek, 14-03-2011

⁵⁶ Interview, 15-03-2011

⁵⁷ Interview, 29-03-2011

7. Conclusie

Zoals in de inleiding te lezen is heeft het onderzoek vanwege het ontbreken van een vigilante groep in Totonicapán een iets andere wending gekregen. Daardoor is vooral onderzocht wat de percepties van burgers op *citizen security* zijn en daarbij welke invloed burgers zelf en de politie op *citizen security* hebben. Uit het onderzoek is gebleken dat de meerderheid van de inwoners van Totonicapán het een redelijke veilige stad noemen maar ze zijn wel bezorgd over hun veiligheid. Inwoners praten veel over *delincuencia* wat aangeeft dat het een belangrijke rol in hun levens speelt. Daarbij geven de aantallen waarmee de inwoners naar de *reuniones* komen en de waarschuwingsbordjes voor criminelen in sommige *zonas* duidelijk aan dat zij de situatie zorgwekkend vinden. De percepties van burgers op wat de gevaren zijn waaraan zij bloot staan zijn verschillend, hierdoor is niet specifiek aan te wijzen waar zij angst voor hebben. In de eerste maand van het veldwerk was vooral ontvoering hetgeen waar veel burgers angst voor hadden in de tweede maand werd ontvoering door veel minder mensen specifiek genoemd als angst. Het als laatste gebeurde grote voorval werd als grootste gevaar beschouwd maar gedurende de tijd verminderde de angst langzaam. De politiestatistieken van criminaliteit geven aan dat de angst bij burgers voor ontvoering niet ongegrond is. Maar de angsten bij burgers voor overvallen en afpersing worden niet bevestigd door de politiestatistieken.

De inwoners van Totonicapán hebben de perceptie dat de politiestatistieken onjuist zijn. Burgers zeggen dat onder andere komt doordat de politie corrupt is, ze nemen geld aan van criminelen waardoor ze vrij komen. Hierdoor komt niet alle criminaliteit in de statistieken. Een ander punt wat burgers aangeven is dat politie te weinig patrouilleert waardoor zij niet alle criminaliteit zien. De politie onderkent dat zij meer zouden moeten patrouilleren maar het excuus is het gebrek aan capaciteit. Maar volgens de politie is het de fout van de burgers als de statistieken niet kloppen, want die doen dan geen aangifte.

De statistische kans om slachtoffer te worden van criminaliteit in Totonicapán is niet erg groot wel is er sprake van een bepaalde angst. De angst voor criminaliteit moet niet los gezien worden van andere factoren als economische en sociale onzekerheden (Dammert en Malone 2006:48; Rotker 2000:13). Een groot deel van de bevolking in Totonicapán leeft rond de armoede grens en er is een hoog percentage analfabetisme onder de bevolking. Deze

onzekerheden spelen een rol in de angst voor criminaliteit. Zowel Dammert & Malone (2006), Rotker (2000) als Martin- Barbero (in Rotker 2000) noemen de berichtgeving in de media een belangrijke invloed op de percepties van onveiligheid bij burgers. De sensatiekrant *Nuestro Diario* wordt door een groot aantal inwoners van Totonicapán gelezen. De invloed van deze krant die vol staat met geweld en moorden op de percepties van burgers op veiligheid moet daarom niet onderschat worden. De inwoners van Totonicapán hebben angst voor criminaliteit maar het is geen *society of fear* (Koonings & Kruit 2000:15). Criminaliteit is een onderwerp waar veel mensen vaak over praten maar het overschaduwet niet alle andere onderwerpen.

In hoofdstuk vijf zijn de onderzoeksresultaten beschreven over wat de politie in Totonicapán doet voor het verzorgen van *citizen security*. Vooral is daar gekeken naar de percepties van de burgers. In de aanwezige angst bij burgers voor criminaliteit speelt het vertrouwen in de politie een belangrijke rol. Dammert en Malone (2006:27) en Neild (1999:4) stellen dat in veel Latijns Amerikaanse landen de politie korpsen berucht zijn door hun slechte training, corruptie en ineffectiviteit. Of dit ook het geval is in Totonicapán is door dit onderzoek niet gebleken, wel is het in de percepties van de inwoners het geval. Wanneer burgers de politie niet kunnen vertrouwen wordt de *citizen insecurity* vergroot (Fruhling, Tulchin and Golding 2004:125-126). De burgers in Totonicapán hebben weinig vertrouwen in de politie, zij noemen de agenten corrupt en onbetrouwbaar. Mede daardoor is eind 2010 door de druk van de bevolking de politiemacht van Totonicapán vervangen. De burgers hadden toentertijd totaal geen vertrouwen meer dat de politieagenten voor hun *citizen security* konden zorgen. De 'nieuwe' agenten die sinds december 2010 in Totonicapán werken hebben nog steeds te kampen met de erfenis van de oude politiemacht. Bij de *reuniones* probeert de politie momenteel het vertrouwen terug te winnen bij de burgers. Door te luisteren naar de wensen van de burgers probeert de politie de *citizen security* in Totonicapán te verbeteren. Burgers gaven aan tijdens een *reunión* bij de politie dat zij graag meer agenten zien bij het in en uitgaan van schoolgaande kinderen vanwege angst voor ontvoeringen. De politie gaf gehoor aan deze wens dat de *citizen security* in Totonicapán vergroot. Wel schrikbarend is dat een dag na het verschijnen van een krantenartikel over het meer patrouilleren bij scholen een gewapende man verscheen bij een school. Dit kan bij burgers de perceptie veroorzaken dat hoewel de politie zich inzet voor de burgers zij nog

steeds gevaar lopen. Het 'geluk' voor de politie is dat maar een enkeling van het incident met de gewapende man heeft gehoord en het geen grote kwestie onder de bevolking is geworden.

Voor het verzorgen van *citizen security* heeft de politie dus vertrouwen nodig van de bevolking. In de doelstellingen van de politiehervorming was opgenomen dat de politiemacht een reflectie van de multiculturele bevolking moest zijn (Glebbeek 2003:126). Dit omdat Guatemala een multicultureel land is en wanneer de politiemacht dat ook uitstraalt er meer vertrouwen bij de bevolking ontstaat. In Totonicapán heeft momenteel 20% van de agenten een Maya K'iche' achtergrond. In Totonicapán is 95% van de inwoners Maya K'iche' dus de politie is duidelijk geen afspiegeling van de bevolking. Een deel van de bevolking in Totonicapán geeft aan dat zij liever meer agenten zien uit de eigen gemeenschap. Het idee vanuit *autoridades comunitaria* om een gemeenschapspolitie op te richten zou een goede stap kunnen zijn om de relatie tussen burger en politie te verbeteren en zo voor meer *citizen security* te zorgen.

In hoofdstuk zes is ingegaan op hetgeen wat burgers in Totonicapán doen als reacties op *citizen insecurity*. Op het gebrekkige vertrouwen in politie en de angst voor criminaliteit reageren de inwoners van Totonicapán zowel op vreedzame wijze als gewelddadige wijze. Hetgeen De vreedzame wijze doen zij door verbaal de confrontatie aan te gaan met autoriteiten. Dit gebeurt tijdens de *reuniones* waar burgers hun onvrede en bezorgdheid kunnen uiten. Het grote voordeel van deze manier van communiceren dat de burgers vaak direct met de juiste persoon praten. Zo is de politiecommissaris vaak aanwezig die de autoriteit heeft voor veranderingen in werkwijze wanneer hij dat nodig acht. De wens van de burgers voor patrouilles bij scholen werd uitgesproken bij een *reunión* en niet veel later vervuld door de politie. Mede door deze *reuniones* voelen de burgers van Totonicapán zich niet volledig machteloos tegenover criminaliteit. Hierdoor kan ook niet gezegd worden dat Totonicapán een *society of fear* (Koonings & Kruit 2000:15) is.

Vol trots vertellen inwoners vaak dat criminelen in Totonicapán in elkaar geslagen worden en dat het daarom redelijk veilig is. Deze gewelddadige wijze waarop de inwoners van Totonicapán de strijd aan gaan met criminaliteit ontstaat veelal in een opwelling gedreven door woede. Doordat het impulsief gedrag is van de inwoners van Totonicapán voldoet het niet aan de kenmerken van Johnston (1996:220) van *vigilantism*. Hetgeen wat in

Totonicapán gebeurt zou gezien kunnen worden als *vigilantism*. Maar wanneer de situatie ontleed is blijkt dat er geen sprake van is. De politieke wijze waarmee burgers de strijd aangaan voldoet aan de meeste kenmerken die Johnston (1996) aan *vigilantism* stelt. Alleen wordt er niet bedreigd met of gebruik gemaakt van geweld. Want de *autoridades comunitaria* ontmoedigen het gebruik van geweld. Zij stimuleren samenwerking met de politie. De gewelddadige gebeurtenissen in Totonicapán moeten hier los van gezien worden, want die worden niet door de *autoridades comunitaria* geïnitieerd. Het wantrouwen in politie en justitie speelt een belangrijke rol in het impulsieve gewelddadige gedrag van burgers. Burgers zijn boos niet alleen boos omdat zij slachtoffer zijn geworden van criminaliteit maar ook het feit dat het kan gebeuren en dat de dader waarschijnlijk niet gestraft wordt. Het resultaat zijn de *procesiones* maar ook de situatie met de Tuk-Tuk overvallers. Het in elkaar slaan van criminelen valt volgens de bevolking onder *castigo Maya*. Wat *castigo Maya* precies is weet eigenlijk niemand maar in de volksmond is het wanneer burgers zelf een crimineel in de kraag vatten en dan in elkaar slaan. Het is een grijs gebied waar zowel burgers en politie als *humanos derechos* niet weten wat het precies is. Een aanbeveling voor verder onderzoek over *castigo Maya* is daarom bij deze gemaakt. Wel kan aan de hand van hetgeen wat Merry (1995:9) *popular justice* noemt kan gesteld worden dat een *castigo Maya* daaronder valt. Want het is geen staatsrechtspraak, het komt voort uit inheems recht en het sluit aan bij wat de burgers willen.

Literatuurlijst

Abel, Richard L.

1982 Studies on law and social control the Politics of Informal Justice. The politics of informal justice volume 29 , Michigan: Academic Press

Adinkrah, Mensah

2005 Vigilante homicides in contemporary Ghana. journal of criminal justice, 33(5):413-427

Bateson, Regina

2010 Crime, Impunity, and the Popular Delegitimization of Human Rights in Guatemala. Prepared for LASA2010: XXIX International Congress of the Latin American Studies Association

Benson, Peter with Edward F. Fischer and Kedron Thomas

2008 Resocializing Suffering Neoliberalism, Accusation, and the Sociopolitical Context of Guatemala's New Violence. Latin American perspectives, 35 (5): 38-58

Cao, Liqun en Jihong Solomon Zhao

2005 Confidence in the police in Latin America. Journal of criminal justice, 33(5): 403-412

CEH

1999 Guatemala Memoria del Silencio. Guatemala: Comisión para el Esclarecimiento Histórico (CEH).

Chavez, Joaquin M.

2004 An Anatomy of Violence in El Salvador. NACLA Report on the Americas, 37(6):31-43

Dammert, L. en Malone, M.F.T.

2006 Does It Take a Village? Policing Strategies and Fear of Crime in Latin America. Latin American politics and society, 48(4): 27-53.

Dougherty, Jon E.

2004 Illegals: the imminent threat posed by our unsecured U.S.-Mexico border. Nashville: WND Books

Eckstein, Susan en Timothy P. Wickham-Crowley

2003 What justice? whose justice?: fighting for fairness in Latin America. California: University Press

Frühling, Hugo with Joseph S. Tulchin and Heather A. Golding

2003 Crime and Violence in Latin America: Citizen Security, Democracy, and the State. Washington: Woodrow Wilson.

Handy, Jim

2004 Chicken Thieves, Witches, and Judges: Vigilante Justice and Customary Law in Guatemala. Journal of Latin American Studies, 36(3): 533-561

Glassner, Barry

1999 The Construction of Fear. Qualitative sociology, 22(4):301-309

- Glebbeck, Marie-Louise
 2003 In the Crossfire of Democracy: Police Reform and Police Practice in Post- Civil War Guatemala. Utrecht: Rozenberg publishers.
- Goldstein, D.M.
 2010 Toward a Critical Anthropology of Security. *Current anthropology*, 51(4):487-518.
- Huggins, M.
 1991 Vigilantism and the state in modern Latin America: essays on extralegal violence. New York: Greenwood Publishing Group.
- Hund, J.
 2008 Critique of Abel on Popular Justice and the Alexandra Treason Trial. *Social and Legal Studies* 17(4):475-489
- Inter-American Commission on Human Rights
 2009 Inter-American Commission on Human Rights; Report on Citizen Security and Human Rights: IACHR.
- Johnston, Les
 1996 What is Vigilantism? *British journal of criminology, delinquency and deviant social behaviour*, 36(2):220
- Koonings, Kees and Dirk Kruijt
 2004 Armed actors: organized violence and state failure in Latin America. Londen: Zed Books ltd
- Koonings, Kees and Dirk Kruijt
 2007 Fractured Cities: Social Exclusion, Urban Violence & Contested Spaces in Latin America Londen: Zed Books ltd
- Mann, Michael
 1986 The sources of social power: A history of power from the beginning to A. D. 1760. New York: Cambrigde University press
- Merry, Sally E.
 1995 The Possibility of Popular Justice: A Case Study of Community Mediation in the United States Michigan: University press
- Moser & McIlwaine
 2004 Encounters with violence in Latin America: urban poor perceptions from Columbia and Guatemala. London: Routledge
- Neild, Rachel
 2003 Human rights NGOs, police and citizen security in transitional democracies. *Journal of Human Rights* 2(3): p277-296
- Neild, Rachel
 1999 From National Security to Citizen Security. *Rights & Democracy*, International centre for human rights and democratic development.

- Perez, Orlando
 2003 Democratic Legitimacy and Public Insecurity: Crime and Democracy in El Salvador and Guatemala. *Political science quarterly*, 118(4): p627, 18p
- Pinheiro, P.S.
 1996 Democracies without citizenship. *NACLA report on the Americas*, 30(2): 17-34
- Rotker, Susana ed.
 2002 *Citizens of Fear: Urban Violence in Latin America*. New York: Rutgers University Press
- Snodgrass Godoy, A.
 1999 Our right is the right to be killed: making rights real on the streets of Guatemala City. *Childhood*. 6(4)423-443
- Snodgrass Godoy, A.
 2002 Lynchings and the Democratization of Terror in Postwar Guatemala: Implications for Human Rights *Human rights quarterly*, 24 (3):640-661
- Snodgrass Godoy, A.
 2004 When "justice" is criminal: Lynchings in contemporary Latin America. *Theory and Society* 33(6):621-651
- Snodgrass Godoy, A.
 2005 La Muchacha Respondona : Reflections on the Razor's Edge Between Crime and Human Rights. *Human Rights Quarterly* 27(2):597-624
- Snodgrass Godoy, A.
 2006 *Popular injustice: violence, community, and law in Latin America*. Stanford: Stanford University Press
- Tilly, Charles
 2002 *Stories, Identities, and political Change*. Maryland: Rowman & Littlefield
- Efraín Traquitzal, Romeo Tui en Pedro Ixchú
 1998 *Alcaldes Comunales de Totonicapán*. Totonicapán: Editorial Serviprensa
- UNDP
 1994 *Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security*. New York: Oxford University Press
- Valji, N.
 2004 *Race, Citizenship and Violence in Transitioning Societies: A Guatemalan case study*. Report for Centre for the study of violence and reconciliation.
- Weber, Max
 1940 *Politics as a Vocation*. From *Max Weber: essays in sociology* in Hans Heinrich Gerth, Charles Wright Mills
- WOLA (Washington Office on Latin America)
 2009 *Protect and Serve? The Status of Police Reform in Central America*. Washington: WOLA.

Bijlage 1:

Reflectie verslag

Na de drie weken taalles in Quetzaltenango kon op 27 februari 2011 eindelijk beginnen met mijn veldwerk. Door omstandigheden verliep het schrijven van de onderzoeksopzet niet vlekkeloos en had ik bijna niet op veldwerk kunnen gaan. Door de moeite die ik had gedaan en het vertrouwen van Marie-Louise maakten dat ik extra gemotiveerd was om het veldwerk zo goed mogelijk uit te voeren.

Bij de aankomst in Totonicapán was ik gematigd enthousiast over de plaats waar ik terecht was gekomen. Dit omdat de plaats waar ik aankwam niet overeenkwam met het plaatje dat ik in mijn hoofd had. Ik had gehoopt op een plaatsje waar het warm zou zijn en veel leven op straat. Maar bij aankomst was het koud, het miezerde en er was amper iemand op straat te zien. Gelukkig bleken de lege straten te komen doordat het zondag was, helaas het weer niet.

De intentie was om burgerpatrouilles te gaan onderzoeken maar helaas waren die niet gedurende mijn veldwerkperiode actief in Totonicapán. Een enkeling maakte mij blij met een dode mus door mij te vertellen dat er wel burgerpatrouilles waren maar bij verder onderzoek liep het telkens dood. In rurale gebieden van Totonicapán schijnen ze wel te zijn en alleen in het verleden in het urbane gebied. Het zorgde ervoor dat ik mijn onderzoek enigszins moest aanpassen. Dus ik ging vooral uitzoeken wat percepties van burgers waren op veiligheid.

Helaas liep het onderzoek in Totonicapán voor mijn gevoel wat stroef. Dat komt vooral doordat ik de *alcaldes* van de urbane *zonas* niet heb kunnen interviewen. Gezien het feit dat zij de 'leiders' zijn van de gemeenschappen leken mij die personen de juiste personen om mijn informatie te verkrijgen. Maar ze hadden geen zin in om mij te helpen met een interview. Iedere keer als ik ze opzocht bij de dinsdagbijeenkomst van de *junta directiva* (alle *alcaldes* van de urbane *zonas* zitten daarin) werd ik vriendelijk ontvangen maar ook weer afgescheept. Ik moest later terugkomen of ik kon naar een bijeenkomst komen en misschien daarna even praten. Tevergeefs ben ik iedere keer geweest. Gelukkig niet altijd geheel zonder resultaat. Ik mocht dus wel bij bijeenkomsten zijn en die waren vaak erg informatief, ook kon ik daar zo nu en dan met andere mensen spreken.

De voorgaande jaren ben ik twee maal in Latijns Amerika geweest, in totaal zo'n 8 maanden maar dan als reiziger. Door die ervaring vind ik de mensen in Totonicapán wat schuw. Tijdens het reizen heb ik hartelijke en open mensen ontmoet die mij bij hun huizen uitnodigden en ik kon mee eten maar dat gebeurde in Totonicapán maar enkel keren. Ik had het gevoel dat veel mensen bang waren om mij aan te spreken. Bijna altijd moest ik dat zelf doen. Niet dat het erg is want dat kan, maar ik had het niet verwacht. Na enkele weken kreeg ik wel enkele personen die mij thuis uitnodigde wat mij wel het gevoel geeft dat het langer duurt om in Totonicapán om vertrouwen te winnen.

Dagelijks probeerde ik wat mensen te spreken over mijn onderzoeksonderwerpen om informatie te verkrijgen. Er waren dagen dat ik veel informatie kreeg maar ook heel dat ik heel weinig vergaarde. Dan had ik wel eens het idee dit schiet niet op, ik moet die *alcaldes* spreken. Maar andere leuke informatieve gesprekken en interviews gaven mij altijd weer een boost om nog meer te weten te komen en weer de *alcaldes* proberen te spreken. Gelukkig heb ik wel enkele oud-*alcaldes* kunnen spreken zij zijn dan wel niet helemaal op de hoogte van de hedendaagse situatie maar weten wel hoe de gemeenschap in elkaar zit.

Wat moeilijker werd nadat ik langer in het veld zat dat ik meer wist en daarom me niet van de domme kon houden. Bij sommige dingen kon ik geen nee zeggen na een maand veldwerk als iemand mij vroeg of ik iets gehoord had. Terwijl ik eigenlijk wel wilde weten hoe die persoon tegen die situatie aan keek. Want als je nee zegt of nee niet helemaal wat is er gebeurt zegt klink je als een slechte onderzoeker. Eerst pakte ik dat verkeerd aan door te zeggen dat ik op de hoogte was. Later deed haalde ik iets uit de desbetreffende situatie iets om bevestiging te vragen.

Mijn tijd in Totonicapán als veldwerker heb ik desondanks wat hobbels in de weg als een leuke en leerzame periode ervaren. Het plaatsje zelf kon mij niet echt bekoren, ik zou er zeker niet willen wonen. Maar voor een onderzoeker is het wel erg interessant want er spelen verschillende dingen die als antropoloog erg interessant zijn. Ik kijk er na uit om in de Master weer op veldwerk te gaan maar zeker niet naar Totonicapán.

Bijlage 2:

Spaanse Samenvatting

Seguridad Ciudadanía en Totonicapán

Percepciones y reacciones del ciudadanos

En todo de Guatemala causa delincuencia problemas para la seguridad Ciudadanía, también en Totonicapán. Este tesis contiene la información del investigación en Totonicapán durante marzo y abril 2011 sobre percepciones y reacciones del ciudadanos de seguridad. La información ha obtenido con entrevistas, conversaciones informales y observaciones.

La mayoría del vecinos del Totonicapán dicen la situación del seguridad es regular. Pero los vecinos tienen preocupaciones de la seguridad. La cantidad de personas que van a las reuniones del la seguridad en las zonas y cuanto personas hablan en las calles sobre delincuencia muestran la preocupación del vecinos. Por mucho gente secuestro es un gran problema en Totonicapán pero también mencionan robos y extorción también grande problemas. La estadísticas de la policía muestran algunos secuestros en los tres años anteriores pero muy poco robos y no extorciones. Entonces hay un diferencia en las estadísticas y los delincuencias de que los vecinos en Totonicapán tienen miedo. La policía dice es la culpa del vecinos porque ellos no denunciar problemas por temor del delincuentes. Los vecinos dicen es la culpa de la policía porque ellos son corruptos y no reportan porque reciben sobornos. Ambos dicen la capacidad de la policía es también un problema, ellos no pueden estar en todos lados porque faltan agentes.

Las estadísticas de la policía no muestran un grande oportunidad sería una víctima de la delincuencia. Pero los vecinos tienen miedo para delincuencia. Licenciados (Dammert y Malone 2006:48; Rotker 2000:13) notifican miedo por delincuencia tiene relaciones con otra elementos como economía y preocupaciones sociales. Pobreza y analfabetismo son problemas muy grande en Totonicapán y tienen influencia en el miedo de delincuencia. También medios de comunicación como periódicos tienen influencia en el miedo de delincuencia. Licenciados Dammert & Malone (2006), Rotker (2000) y Martin- Barbero (in Rotker 2000) reconocen la influencia del medios de comunicación en ciudadanos. En Totonicapán mucho gente leen el periódico de sensación Nuestro Diario. Este periódico

contiene cada día así cinco o seis páginas lleno de muertos y violencia. Si gente solo reciben información en este manera puede causar mucho miedo para delincuencia. Si alguien no puede leer pero quiere saber las noticias aquella puede comprar Nuestro Diario porque ese tiene mucho imágenes. Pero la mayoría son cuerpos muertos, delincuentes y víctimas llorando. Sin embargo Totonicapán no es un sociedad del temor (Koonings y Kruit 2000:15) porque el miedo para delincuencia de vecinos no es la problema más grande en Totonicapán. Muchos hablan sobre este tema pero no solo preocupen delincuencia.

Para obtener seguridad ciudadanía la policía necesita la confianza del vecinos (Fruhling, Tulchin y Golding 2004:125-126). Los vecinos en Totonicapán no tienen mucho confianza en la policía un ejemplo muy claro fue un incidente con dos mujeres. Ellas robaron una Tuk-Tuk y por eso la policía agarró ellas, después los vecinos fueron a la oficina de la policía para aplicar una castigo por las manos propias. Muchas veces la policía deja delincuentes después uno o dos días libre y así delincuentes no reciben una castiga. Por eso vecinos de Totonicapán no tienen confianza en la policía y pidieron las mujeres. En la plaza los vecinos castigaron las mujeres en público así ellas no pudieron escapar un castigo. Una resulta de incidente con las mujeres es que las autoridades comunitaria pidieron nuevo agentes de policía. Las autoridades comunitaria lograron en diciembre 2010 obtener nuevos agentes. Este agentes están trabajando ahora para ganar confianza del vecinos para mejorar la seguridad ciudadanía.

Con un sentimiento de orgullo muchos vecinos hablaron sobre castigar en las manos propias. La gente no sienten indefenso porque como ellos dicen pegamos ladrones o estamos organizados por eso ladrones tienen miedo para venir a Totonicapán. Castigar con las propias manos llaman Totonicapenses castigo Maya. Pero ningún persona sabe exactamente que es una castigo Maya aun algunos dicen un castigo Maya no existe. Este manera de castigar pasa en Totonicapán pero la junta directiva de 48 cantones no quieren que le pasa. Pero por el enojo del vecinos con la desconfianza en la policía y justicia a veces las castigos en las propias manos pasan. La recomendación es una investigación sobre castigo Maya.